

MLADINI.

Spisal

MILJENKO DEVOJÁN.

Freemason's Hall

Novomesto 1885.

Tiskal in založil J. Krajec.

IN=030004445

Materino okó.

O milo materno okó,
Kakó si vender ti lepó!
Pa saj svitlejši biser ní,
Krasneje solnce ne blestí.

Ko zrem jaz v materno okó,
Oj tankaj modro vzrem nebó,
In mnogo zvezd na njem migljá
In meni vsaka se smehljá.

Če mati vpre okó na mé,
Kakó mi vztrepeta srcé!
Na njene prsi jaz hitím,
Radósti divne se solzím.

Če mi nemirno je srcé!
Če kriva temno ga gorjé,
Le jeden materin pogled
Srcé umiri meni spet.

In kádar mrak se naredí
Ter glava trudna mi zaspí,
Še v sanjah vidim jaz okó,
Ki meni se smehljá ljubó.

In ko na ptuje se podám,
Nikdár jaz onda nisem sam;
Povsód okó me njé spremljá,
Če šel na konec bi svetá.

Spremljúj me zmerom divni žar
Ter ne zapústi me nikdar!
Življenje lajšaj mi grenkó,
O milo materno okó.

Mati.

Ajaj, ajaj, sinek zlati,
Sanjaj, sanjaj presladkó ;
Saj bedí pri tebi mati,
Trudno ní še njé okó!

Sinek, ti si misel moja,
Skrb jedina moja si!
Kakšna bo bodočnost tvoja?
Bo osoda mila ti?

Kakšno tvoje bo življenje,
Bo veselo al' grenkó?
Boš prenašal li trpljenje
Voljno, moško in krepkó?

In takó jaz preišljam,
V sanjah ziblješ ti se vže ;
K Bógu roki pa dvigavam,
Molim, prosim, sin, za té:

„Oče večni! zri na njega,
Káži njemu pravi pót;
Čuvaj dete moje zléga,
Čuvaj ga skušnjav in zmót!“ —

Ajaj, ajaj, sinek zlati,
Sanjaj, sanjaj presladkó!
Saj bedí pri tebi mati,
Moli záte pristrénó.

Hrômi Jurij.

Bilo je necega poletnega dné po póludne po šoli. Otroci so dobili domá svoj košček kruha za južino ter so potem pomagali roditeljem pri delu, ali pa so gnali živino na pašo.

Glej, kdo pa dirja ondi po cesti? To so trije dečki, vsak kacih dvanajst let star. Zdaj se prikaže še jeden med hišnimi vrati! Prejšnji trije se ustavijo vštric njega in mu rekó: „Nu, Tonček! pojdi z nami v gozd; iskali bomo ptičjih gnezd. Napravi se in idi!“

Tonček, drugače priden in pošten deček, odgovorí: „Ne vem, ali bi denes šel z vami ali ne, ker vi ptičkom jajčica pobijate in jim razdirate gnezda. Mati pa so mi zadnjič rekli, da je to greh.“

„Res je tako, Tonček! Ptičkom jajca pobijati in jim razdirati gnezda, to je velik greh! Gorjé otroku, ki kaj tacega dela“, slišal se je moški glas, in izza hišnega ogla se prikaže mož ob leseni nogi. Ta mož je bil hrômi Jurij. Po vsej vási so ga tako imenovali. Težko je hodil in jako počasi.

„Tú za oglom sem malo počival ter sem vse slišal, kar ste se pogovarjali“, reče Jurij. Braniti vam sicer ne morem, da ne bi šli v gozd, a popreje vam hočem povedati povest o samem sebi. Težko vže stojim; idimo rajše na vašo klop, Tonček, da sedem.“

Dečki gredó ž njim ter sedejo na klop. Hrômi Jurij je v sredi med njimi.

Začel je pripovedovati:

„Tudi jaz sem bil mlad in čvrst kakor ste vi zdaj. Toda od ónega časa je minilo vže dokaj let, glejte, moji lasjé so vže čisto osivéli in tudi moje očí so oslabéle. V mladosti sem bil tudi jaz vesel in dobre volje. Imèl sem še samó mater; oče so mi umrli, ko sem bil še malozmožen otrok. In kakšno mater sem imel, ljubi otroci!“ vzkliknil je Jurij in debela solza kanila mu je po zgrbančenem lici.

„Oj kako mater!“ ponavljal je z zamolklim glasom hrômi siromak. „Kakó so me ljubili

in záme skrbeli noč in dan! In kakšen sem bil jaz? — O otroci! jaz nisem vračal ljubezni z ljubeznijo, marveč sem delal materi skrbí in britkosti ter sem bil nehvaležen otrok. O kakó mi je žal sedaj vsega tega“, vzdihnil je hrómi Jurij.

Lepe materine besede so našle malokdaj pot v moje trdovratno srcé. Kakor vi sedaj, imel sem tudi jaz to slabost, da sem rad lazil za ptiči ter iskal in jim razdiral gnezda. Koli-krat so me svarili mati, in me celó prosili, naj opustim to pregrešno delo; a bilo je vse zastonj!

Bilo je necega poletnega dné ravno kakor denes. Pridirjal sem iz šole domóv. Matere ni bilo domá; bili so na polji. Urežem si kos kruha, vtaknem ga v žep in hajdi v gozd. Skozi vas dirjajoč, srečal sem mater, ki so nesli s polja težko breme trave na glavi. Znôj jim je kapal raz čelo.

„Jurij, Jurij!“ so mi nasproti klicali, „ne hódi denes v gozd; huda ura se bliža!“ Toda jaz se niti zménil nisem za materine besede, nego dirjal sem kakor besen v bližnji gozd. Jedenkrat sem se bil ozrl nazaj ter sem videl na nebu črne, hudourne oblake, ki so se vedno bliže in bliže podili. A kaj je bilo meni téh oblakov mari?!“

V gozd dospévši, hitel sem od drevesa do drevesa, na vse strani gledajoč, ne bi li ugledal kje kacega ptičjega gnezda. Po gozdu je legla debela temá, ker oblaki so bili zakrili solnce. Nobenega gnezda nisem mogel najti. To me je zeló jezilo in nemirno je postalo moje srcé. Zdajci zagledam na gostem grmiči gnezdo divjega goloba. Urno splezam na grm ne brigajoč se za ostro trnje, ki mi je trgalo obleko in kožo na telesu. Divji golob je vzletel z golobico iz gnezda; a v gnezdu ni bilo ni jednega jajca. Neusmiljeno zgrabim prazno gnezdo ter je poženem na tla. Komaj sem bil to storil, slišim zamólkel gróm nad seboj. A to me ni oplašilo. Hitro zlezem na tla ter tečem dalje po gozdu.

Zdaj pridem do topole, katera še zdaj stoji ne daleč od brví vodeče preko potoka. Kvišku se ozrem ter zagledam gnezdo na njej. Kake štiri korake od topole stal je velikansk hrast.

„Ahá!“ izpregovorim, „tukaj so grlice, morda je vže kaj v gnezdu, zadnjič ni bilo še nič.“

Začelo je votlo grometi, da se je zemlja tresla pod menoj. A jaz sem vendar še plezal na topolo. Nisem še prišel do gnezda, ko vzletita stara dva iz njega. V gnezdu sta ležala dva gola mladiča. Tiščala sta se drug k družemu

tresoč se po vseh udih. Jaz pa nisem imel usmiljenja ž njima. Zgrabil sem prvega in ga treščil na tla. Sedaj še sežem po drugega. A v tem trenutku začujem strašán udar; zablestelo je okolo mene, kakor bi bilo vse v ognji. Topola se je tresla kakor tenka šiba; moji roki ste od strahú popustili vejo; jaz se nagnem v stran in — o gorjé! — zletím z drevesa na trda tla. Strašna bolečina me je izpreletela po vseh udih, ko sem padel na tla; bil sem v popolni nezavednosti.

Kako dolgo sem ležal v tem žalostnem stanji, tega ne vem povedati; a toliko vem, da je začelo deževati in me vzdramile hladne kapljice, ki so padale na me. Plašno se ozrèm okolo sebe ter hočem vstati, misleč, da se mi je vse to sanjalo. Né daleč od sebe zagledam pa hrast, katerega je strela razcepila od vrha do tal. Komaj se oprem na nogi, vže omahnem od prevelike bolečine ter se zopet zgruzim na zemljo. Glasnó sem jel vzdihovati, a dež je lil, da sem bil moker do kože.

Zdaj zaslišim znani glas svoje ljube matere, ki se mi je zdel v tèm trenutku kakor glas iz nebes.

„Jurij, Jurij, kje si?“ Hotel sem jim odgovoriti, toda nisem mogel; le žalostno sem

ječal. Mati so se mi približali. Kako so se ustrašili, ko so me zagledali, tega vam povedati ne morem. „Jurij, Jurij!“ zavpili so, „kaj se je zgodilo?“ in skočili so k meni.

Jaz sem čutil solzé, ki so padale iz materinih oči na moje lice. Oh te solzé!“ bile so vroče, kakor žareč ogenj; še denes me skelé. Mati me naglo dvignejo na svoji roki ter hité z menoj domóv.

Takoj so poslali po zdravnika. Ko je zdravnik prišel in me ogledal, rekel je: „Desna roka in noga ste zlomljeni!“ Pri teh besedah ni bilo videti solze v materinem očesu, a njihov obraz je bil bled, da ga nikoli pozabil ne bodem.

Ko je zdravnik zopet drugič prišel in me pogledal, zeló se je ustrašil.

„Mati!“ dejal je, „hudó je, hudó. Desno nogo bom moral odrezati, da ohranim dečku življenje.“ — Takó se je tudi zgodilo. Grozne bolečine sem trpél, ko mi je zdravnik rezal nogo. Mati so sedeli pri mojem vzglavji, in mi božali blede lice. Njihove tolažilne besede so bile vzrok, da nisem glasno kričal od nepopisljivih bolečin. Oh! in ravno v téh strašnih trenutkih sem se spomnil ubozih ptičkov, ktere sem takó neusmiljeno preganjal in mučil. Svojo vročo glavo sem položil v materino krilo,

ter sem iz globočine svojega srcá vzdihnil: „Vse-
mogočni oče! spoznam, da me je doletela pra-
vična kazen. Odpústi mi mojo pregreho, ne za-
vrzi me! Imej usmiljenje z menoj, moj stvarnik!“

Te besede so mi prinesle olajšavo. — Bil
sem zeló slab; a božja pomoč in materina skrb
ste mi bili krepilo. Okreval sem zopet ali kakor
vidite, delati ne morem; vse svoje življenje sem
siromak ter nadležen ljudém. To je božja kazen!
— Povedal sem vam svojo povest, a zdaj stó-
rite, kar vam je drago“. — —

„Bog ne daj, da bi šli ptičjih gnezdov
iskat!“ reče Tonček. „Ptičkov ne bodem nikoli
preganjal.“ — „Jaz tudi nè! Jaz tudi nè!“
pravijo otroci drug za drugim.

Takó se razidó vsak na svoj dom.

Petričev Blažek.

Vsa vas in daleč okoli vedó ljudjé povest o Blažku. Tudi jaz sem jo slišal. In da bi jo tudi vi, ljubi otroci znali, zapisal sem jo vam. Poslušajte tedàj:

Petričev Blažek je bil neubogljiv deček. Bil je žalost svojim roditeljem. Domá skoro nič ni hotel delati; še manj pa je ubogal. Šola je bila zanj strašen kraj. Zató pa tudi po več tednov ni prišel v šolo. Čeravno je bil že dvanajst let star vender še skoro čitati ni znal. Pa kako bi tudi, ko je vender takó slabo obiskoval šolo. Rajše se je potepal po gozdu ter stikal po ptičjih gnezdih.

Necega dné vrže svojo torbo s knjigami vred na ramo ter se napravi na pot, kakor bi hotel v šolo.

„Takó je prav, Blažek,“ rečejo mati. „Le idi v šolo; tam se mnogo lepega naučiš.“

Veseli so bili mati, da se je denes Blažek iz proste volje napótil v šolo. Nekoliko korakov od domače hiše sam sebi pravi: „Ha, ha! mislite, da grem v šolo? O v šolo pa že ne; nikdar me ne boste več v šoli videli. Učenja imam že zadosti. — Denes se hočem kopati. Ostro je prepovedano sedàj se kopati, ker je neki premrzlo. Takó so pravili učitelj v šoli. Jaz pa ne bom nikogar ubogal. Ravno denes bom se kopal.“

Takó si je poluglasno pravil deček. Počasi je šel po poti. Njegóvi tovariši so ga srečevali, a vsak je nekako hitreje šel mimo njega. Sedàj pa pribeží Janežičev Vincek.

„No Blažek!“ pravi Vincek, „kako je to, da ti zopet enkrat greš v šolo? Sedàj te pač že jako dolgo ni bilo v šoli.“

„Kaj to tebe briga?“ odgovori Blažek jezno.

„Glej, ravno včeraj so gospod učitelj vprašali, kaj ti je, da ne prideš v šolo. Potem pa je Topolnikov France rekel, da se okrog po lesovji potepaš ter nočeš iti v šolo. Gospod učitelj so na to zmajali z glavo in so bili žalostni.“

„Kaj je meni zato? — Tudi denes ne grem v šolo. Zakaj bi se učil?“

„Oj Blažek!“ vsklikne Vincek; „jaz sem raje v šoli kot doma. Glej, kakó veselo je gospoda učitelja poslušati, ko nam razlagajo vsakovrstne reči. Jaz bi najraje zmeraj v šoli ostal.“

„Znaš kaj, Vincek?“ pravi sedaj Blažek; „denes ne pojdi v šolo, nego idi raje z menoj. Bova se kopala.“

„Bog ne daj,“ pravi s prestrašenim glasom Vincek. „Ali ne veš, kar so nam gospod učitelj pravili, da je sedaj še premrzlo, da te v vodi lahko krč prime in potem moraš utoniti?“

„Saj to ni res, da bi bila mrzla voda. Jaz sem se včeraj tudi že kopal. Pojdi tedaj, Vincek, bova ribe in rake lovila.“

„O jaz stokrat raje grem v šolo! Kopat se še lahko grem po šoli, ako čem in mi roditelji dovolijo. Denes bodo nam gospod učitelj zopet kaj novega razlagali. Kaj bi tam okoli hodil in se kopal, Blažek; pojdi raje z menoj v šolo!“

„V šolo nikdar več!“ mrmra si svojeglavni Blažek. Sedaj sta prišla do razpotja. Blažek se podá na pot, ki vodi v gozd, Vincek pa pohiti po prvi poti v šolo. Priden učenec je bil ta deček. Učitelj so ga prav radi imeli.

Med tem stopa Blažek proti gozdu. Zdajci zapazi, da njemu naproti gredó oče. „Morebiti me še niso zapazili,“ si misli. Hajd za gost grm! Ondi se upogne ter mirno čaka, dokler oče mimo njega ne odidejo. Res ga niso zapazili. Brez strahú koraka sedaj deček po gozdu.

Na drevesnih vejah so sedeli veseli ptički. Njihove drobne pesmice so odmevale tja po gostem lesovji. Rosne kapljice so še visele na vejah ter se svetile kot svitli biseri. Blažek pa vseh teh lepot ni opazil. Šel je zmeraj dalje in dalje. Sedaj mu počí na uhó ropot mlinskih koles. Svoje korake pospeši.

Dospel je do potoka. Denes ni bila čista voda kakor včeraj, nego kalna.

„Takó. Sedaj sem tú in kopal se bodem. Kdo mi more prepovedati?“ pravi sam sebi.

Nekako čudno pa mu je sedaj postalo pri srci. Spomni se na vse besede, s katerimi so ga učitelj in roditelji tolikrat svarili. In ko tako zamišljen tja v vodo zre, vidi zdajci kačo belouško švigniti po vodi. Iz prva se je ustrašil, a kmalu ga mine strah.

Protí mlinu pogleda ter vidi ondi mlinarja. Tudi zanj se ne zmeni, nego se urno sleče ter skoči v kalni potok. Mrzla je bila voda, mrzla.

Mlinarju se je čudno zdelo, da Blažek sedaj, ko bi moral v šoli biti, ondi okoli postopa; in torbo s knjigami ima na rami! Mislil si je: „Saj vender ne bo tako neumen, da bi se šel v to mrzlo vodó kopat.“ Na to odide mlinar v mlin.

Blažek pa plava nekaj časa sem ter tja, a zdajci — — izgine pod vodo. — — —

Čez četrť ure pride mlinar iz mlina. Po dečku pogleda, a ni ga bilo nikjer; samo njegôva obleka je na obali ležala. Strah se poloti mlinarja. Hitro plane v vodo ter išče dečka. Ni dolgo iskal v mrzli vodi, ko izvleče — Blažka. Deček ni več dihal; srcé je bilo mirno, lice pa blede. Na zemljo ga previdno položi ter hití v vas, misleč, da pomoč še ni prepozna. Čez nekoliko časa so prihiteli prestrašeni Blažkovi roditelji in tudi zdravnik je prišel.

„Prepozno! Dečka je v vodi krč prijel in moral je utoniti,“ dejal je zdravnik. — — —

Ko so o poludné učenci šli iz šole, vrelí so vsi k Petričevim Blažka gledat. Tudi Vincek je hitel tja. Svitle solzíce so dečku tekle po lici, ko je videl na mrtvaškem odru ležati svojega bledega tovariša. Pri Petričevih najde tudi svojega dedeka, in ž njimi gre domóv.

Potoma jim je pripovedoval, kakó sta se v jutro z Blažkom pogovarjala. Ko je deček svoje pripovedovanje končal, dejali so mu dedek: „Glej, Vincek, kdor se v nevarnost podá, tudi v njej končá!“

Stanko.

Tam med griči, na katerih raste vinska trta ter tu in tam tudi gosto lesovje, stoji vas Bukovje. To imé je dobila vas od bukev, ki v tem kraji v množini rastó. Hiše so večinoma s slamo pokrite. Kacih petnajst do dvajset jih stóji skupaj, druge so raztresene po hribnih robovih.

Tamkaj na najvišjem robu, s katerega vidiš ravno v vas, vidiš nekaj bolj čedno hišico in ako se jej približaš, spoznaš, da tukaj ne stanuje revni viničar, nego nekaj bolj imovit in omikan mož. Tako je tudi v resnici. V tej hiši stanuje Božidar Robín s svojim dvanajstletnim sinčkom, kateremu je imé Stanko. Dekla jima kuha.

Kakó prijetno je tukaj! Če tudi je tá hišica kakor druge lesena ter s slamo pokrita,

vender je prav zala. Stene so lepó pobeljene; krog hiše je sadunosni ali ovočji vrt, v katerem rastejo jablane, hruške, slive in še druga drevesa. Kakó snažno je tó drevje. Na njem ne najdeš škodljivega mahú, ki se redí od drevesnega soka.

Robín ni iz tega kraja. Semkaj je prišel pred dvanajstimi leti. Takrat mu je še živela ljubljena žena. Prišla sta sama v ta kraj. Kupila sta si zemljišča, na katerem sta si sezidala hišo. Druzega nista imela.

Ko je hiša vže stala, obišče njiju drugo veselje. Bog jima je podaril čvrstega sinka Stanka. To je bila njiju največa radost.

Ko je bil Stanko dve leti star ter je vže veselo hodil in klical: ata, mama! naglo mati zbolí in čez nekoliko tednov umrje. Robínova žalost je bila velika. On je izgubil blago ženo, njegôvo dete pa zlato mater. Ko je bila žena na mrtvaškem odru, nesel je Robín dete k mrtvi mamici, da bi jo zadnjikrat videlo. Ko pa je Stanko blede svojo mater videl z zaprtimi očmi, mislil je, da spí. Jel je klicati: „Mama spí! Mama, mama!“ ter je k njej stezal svoje ročice. Toda ona ga ni slišala, ni odprla svojih milih materinih očí, ki morejo otroka samo s pogledom utolažiti; ni ga poklicala kakor

navadno: „Stanko, Stanko, pojdi k meni!“ Tiho je ležala na odru obdana od duhtečih rôž.

Dan pogreba je prišel. Na pokopališče so nesli umrlo ženo. Mnogo ljudi je prišlo, da bi jo spremili na zadnjem potu. Kot bi sanjal, stopal je za rakvijo Robín. Od prevelike žalosti ubogi mož ni mogel jokati. In tem večja je bila njegová bolečina. Ko pa so jele grude na rakev padati, vzdramil se je Robín. Globoko je vzdehnil in debele solzé so mu iz očí hitele po bledem obličji; sedàj je jokal, bridko jokal.

Pogrebci so zasuli grob; Robín pa je še vedno stal pred njim. Poluglasno govori: „Ti si rešena zemeljskega trpljenja. Prosi tamkaj gori pri milem, nebeškem Očetu, da bo čuval najino dete nesreč in nezdod. Njegove poti naj vodi k dobremu.“ Po tej molitvi mu je bilo lažje pri srci; potolažen se vrne domóv. Ko pa stopi v sobo, hití mu Stanko nasproti ter kliče: „Ata, mama!“ Pretresel je ta klic Robína. Dvignil je dečka k sebi ter mu je s trepetajočim glasom rekel: „Stanko, mame ni več, odslej bom ti jaz oče in mati. Le bodi priden, priden, Stanko!“ Dete se je utolažilo, kakor bi umelo veliki pomen teh očetovih besed.

II.

Stanko je postajal vedno večji ter pametnejši. Bil je veselje svojega očeta, ki pa je tudi nanj pazil kot na punčico svojega očesa. Ko je bil deček šest let star, privedel ga je oče v šolo, kamor je deček vže prvi dan rad šel; kajti oče mu je večkrat pravil, koliko lepega se otroci v šoli učé. Ko je Stanko prvi dan prišel iz šole domóv, dejal je očetu: „Oj oča, v šoli je vse veselejše in prijetniše kakor ste mi vi pravili!“ in dečku se je lice žarflo same radosti. Odslej je bila njegova najimenitnejša misel šola. Pridnejšega pa tudi v vsej šoli ni bilo. Stanko je bil pazljiv kakor nobeden drug. Učitelj in duhovnik sta ga zató prav rada imela. A vender je bil Stanko jako ponižen deček; svoje součence je ljubil, kakor bi bili vsi njegovi bratje. Za tega delj so ga tudi vsi odkritosrčno ljubili ter se veselili, kadar je k njim prišel.

Po poti v šolo in iz šole družili so se s Stankom; kajti on jim je rad pripovedoval mične pravljice in pripovedke, ki jih je bil doma čital. Njegov oče so namreč imeli več tacihi knjigi, v katerih so bile lepe povestice za otroke. In kako ljubeznjivo je znal Stanko

pripovedávati. Tako gladko mu je beseda tekla! — Takó je hodil prav marljivo vže štiri leta v šolo.

Necega dné, ko so otroci bili ravno v šoli, vlije se silna ploha. Ko je šola ob treh popoldne minila, nehalo je tudi dežiti; samó oblaki drvili so se na nebu sem ter tja. Na poti, po kateri je šlo domóv največ učencev in tudi Stanko, morali so čez brv, ki je vodila prek potoka. Po silnem deževji je narastel potok do brvi, in ob njo so se zaganjali valovi, da je bila človeka groza, ko je stopal po brvi. Tudi otroci so sedàj sè strahom šli po njej. Zdajci se začuje krik. Stanko, ki je še bil na tej strani, hitro pogleda naprej ter vidi, da se je najmanjši deček, Pečnikov Matevž, spodtaknil ter padel — v potok. V tem trenutji izgine v šumečih valovih. Za nekaj hipov prikaže se njegova glava iz vode; a tu vže tudi Stanko, vrže svoje knjige v stran ter skoči za dečkom v vodo.

„Stanko, Stanko!“ vzkliknili so otroci od velicega strahú, ko so videli svojega ljubljenca v taki nevarnosti. Tudi njega so zagrebli drveči valovi. — Minilo je nekaj trenutkov. — Zdajci se pa prikaže lepa glava Stankova in potem še jedna. — Stanko je držal z levo

rokó Matevža, z desnico pa je krepko plaval k obali. Silno se je moral boriti pogumni deček, kajti neusmiljeni valovi so hoteli obá potopiti. Dospel je k obali. Vsi otroci, ki so doslej sè strahom gledali ta boj zoper šumečo vodó, pribežali so k tovarišema. Matevž se je zgrudil nezavesten na zemljo; tudi Stanko je pokleknil poleg njega; njegov obraz je bil sedaj bleđ ko stena.

„Moj Bog, ako Matevž ni vže mrtev!“
vzklikne Stanko. Hitro mu odprè telovnik in srajco ter mu dene rokó na srcé. Tripalo je, čeravno slabo. Rudečica oblije Stankovo blede lice, ko vidi, da je rešil majhnemu dečku življenje. „Ni mrtev, ni mrtev!“ veselo vzklikne. „Sedaj pa mi pomagajte“, reče otrokom. „Matevža moramo nesti domóv, vender urno, sicer bi bilo prepozno.“ Vsi so pristopili, da bi mu pomagali; Stanko pa izbere samó dva najmočnejša. Ti trije dečki so nesli sedaj Matevža na njegov dom, ki je bil k sreči jako blizu. Komaj ga prinesejo v sobo, obrne se Stanko in ko veter zbeží. Ostala dečka pripovedujeta ustrašenim roditeljem, kar se je zgodilo. Kmalo je Matevž odprl svoje oči in njegová prva beseda je bila: „Stanko!“ — — —

Med tem je bežal Stanko proti domu. Takó čudno mu je bilo pri srci. Tresel se je

na telesu, a njegovo dušo je obdajala neskončna radost. Domov je prihitel. Oče ga je vže na pragu čakal.

„Zakaj denes takó pozno, Stanko?“ Pa Stanko ni govoril besedice, nego tiščal je svoj obráz k očetu. Sedaj še le oče opazi, da ima deček mokro obleko. „Ti si moker; saj med potjo ni dežilo.“ Deček je še bolj skrival svoj vzrudeli obráz in je molčal. „Preobleci se, da se ne prehladiš“, pravi mu oče, misleč, da bo vže potem povedal.

Robín čaka in čaka, a dečka ni bilo iz spalnice. Sedaj gre sam pogledat ter vidi Stanka v postelji. Deček se je namreč preoblekel, a poprijela se ga je taka utrujenost, da je legel v posteljo. Čez nekoliko trenutkov je vže trdo spal. Oče je stal ob postelji. Opazil je obledel obraz dečkov. Rokó je položil na dečkovo čelo, ki je bilo jako vroče.

„Čudno, čudno! kaj se je vender zgodilo?“ pravi sam sebi Robin. Zmračilo se je. Zunaj se začujejo koraki in v hišo stopi oče Matevža.

„Prišel sem“, pravi mož, „da bi se zahvalil vašemu dečku in tudi vam, ki imate takó pogumnega sina, Robín.“

Robín ga široko gleda in pravi: „Jaz čisto nič ne vem. Povejte mi, kaj se je zgodilo?“

Mož mu sedaj vse pové, kakó je rešil Stanko dečka ter ga prinesel s tovariši domov. Na hvalo pa ni hotel čakati, nego odbežal je. S solznimi očmi zahvaljeval se je mož Robinu. Ko je bil Robin sam, stopi v spalnico. Debela solza se mu je svetila v očesu. „Bodi vedno takó priden, Stanko, in s tem boš plačal mojo skrb“, šepetal je.

Mirno je spal Stanko. — Drugo jutro se je zora komaj prikazovala izza gorâ, ko je vže Robin vstal; njegov sinek se je še zibal v sanjah. Zdajci se deček zgiblje ter začne v spanji govoriti: „Počakaj, počakaj, Matevž! takój skočim za teboj! Gorjé, gorjé! ne morem stopiti, moje noge so mrtve! — Pomagajte, Matevž utone, utone!“ in vlijejo se mu svitle solzé po lici. Zdaj se vzbudí. Robin je stal ob postelji ter je vse slišal. Nagnil se je k njemu, srčno ga objel rekoč: „Matevž ni utonil, ne; saj si ga ti rešil, Stanko. To je bilo lepo!“ — —

Kdo more povedati, kako veselje občutilo je v tem trenutji očetovo srce?! —

III.

Od tega je minilo več tednov. Bilo je zopet necega vročega popoldne. Solnce je pripekalo tako gorko, kot bi hotelo vse na zemlji popáliti. Počasi se je nagnilo tja za gore, izza katerih so vzhajali temni oblaki. Ljudje so sedeli zunaj pred hišo na trati ali pa na klopeh ter so si pravili, da bo po noči huda ura.

Tudi Robin in Stanko sta stala zunaj ter sta zrla hudourne oblake. Mrak je legel na zemljo. Grozna tišina je nastala krog in krog; niti list na drevju ni se zgibal.

Oče in sin se podata v sobo. Stanko je kmalu legel spavat. Prijetne sanje ga zazibajo v sladko spanje.

Njegov oče pa je hodil po sobi. Da-si je delal od ranega jutra do poznega večera, vendar še ni mislil na spanje. Nek neznan nemir se ga je polastil. Temna slutnja je vstala v njegovi duši. Bilo mu je, kakor bi ga čakala neka strašna nesreča.

Zdajci zunaj zabučí, da se je hiša stresla. Vihár, znamenje hude ure, je bil vže tú. Robin stopi k oknu. Blisk je zdaj pa zdaj razsvetil črno noč, in iz dalje je odmeval zamol-

kel grom. „Huda ura!“ mrmral je ter zopet korakal po sobi gori in doli.

Ura je bila deset. Robin postojí sredi sobe. Roke sklene kakor pri molitvi, kvišku pogleda ter šepeče: „Oče večni, v tvoje roke vse izročam!“ K postelji je šel gledat svojega sinčka, ki je sladko spaval. Potem pa sam leže počivat. Bil je utrujen na duši in telesu. Kmalu se mu zapró očí.

Grozna sanja se mu prikaže.

Stal je na bregu naraslega potoka. V njegovih valovih vidi svojega Stanka. Divje je bučal potok ter se je zaganjal z vso močjo v dečka, da bi ga pogreznil v vodeni grob. Z zadnjo močjo se je vže boril Stanko. Tu pa obrne svoje očí proti očetu, ki je stal na obrežji zroč boréče svoje dete. Niti jednega glasú ni mogel spraviti iz grla, niti jednega koraka ni mogla njegová noga storiti. Stal je kot bi bil okamenel. Na čelo so mu stopile mrzle kapljice od same groze.

Sedàj pa vzdigne Stanko svoji roki kvišku ter vzklikne: „Oče, oče!“ Komaj to izgovorí, vže ga pogreznejo valovi. — — —

Strašán grom vzbudí Robina.

„Oh!“ vzdihne. Hvala ti Večni, da je bila samó sanja, grozna sanja“, šepečejo nje-

gova ustna; okó mu zrè tja v temno noč. Zdajci se vspne v postelji.

„Káj vender ta svit pomeni?“ vpraša ter skoči iz postelje in hitro vžge luč. Ko pa duri odpre, postojí za trenotek od groze, potem pa iz vsega grla zakričí: „Jezus Kristus, ogenj, gorí, gorí!“ Ko bi trenil, skoči k postelji svojega sina, vzame ga ter beží ž njim na plano. Za njim prihití dekla, ki je spala v kuhinji.

Grozen pogled! Vsa hiša je vže bila v plamenu. Ognjeni valovi kipeli so tja proti temnemu nebu; iskre so letele na vse strani; na pol zgorele deske padale so z ropotom na tla. Robin je hotel v goreči hram, da bi vsaj nekaj rešil, a Stanko ga je držal za rokó takó milo proseč: „Oče, ostanite tu pri meni; jaz se takó bojím!“ in njegove solzé so padale na trepetajočo očetovo rokó. Robin ni šel. Bila je njegova sreča; kajti iz gorečega hrama se ne bi bil več vrnil. V tem hipu zgibala se je streha ter sè strašnim hrupom pogreznila v ogenj.

Iz vseh strani so prihiteli ljudje, da bi pomagali; pa bilo je vže prepozno. V srce je bilo vsem žal, da je Robina zadela tolika nesreča. Ubogi mož je zrl v ogenj, v katerem je ginilo njegovo imetje, delo tolikih znojnih

kapljic. Némo je vse to zrl. Ni jokal, ni zdihoval, kaker storé drugi ljudjé.

Tja proti nebu hitel je gosti dim. Sedàj ni več takó grmelo in se bliskalo; zadnji strašni blisk je švignil v Robinovo hišo ter jo je unel. V svoji duši pa je molil Robin; „Ti si mi dal, ti si mi vzel. Vzel si mi imetje, ki mi je bilo drago, a najdražjega tu na sveti — mojega deteta — mi vender nisi hotel vzeti. Hvala tebi, mogočni vladár!“

In nagnil se je k svojemu sinu, pritisnil ga nase ter ga poljubil na čelo.

Ogenj pa je vpepelil desko za desko. Do ranega jutra, ko je solnce pogledalo izza sinjih gorâ, je gorela hiša. Vedno bolj počasi in počasi. Kjer je popreje stala zala Robinova hišica, ležal je napósled pepel!

IV.

Hudo skušnjo je Bog poslal Robinu, ki se je udal v voljo božjo ter ni godrnjal. Bil je enak Jobu, ki je bolán ter obiskan od mnogih nesreč in nezgod, vedno hvalil nebeškega vladárja.

Robin je bil sedaj siromak. Vsi denarji, katere je imel v svojem hramu shranjene, ostali so v ognji. Ničesa ni mogel rešiti. To njegovo revščino videli so prebivalci Bukovški. Sklenili so mu pomagati; vsaj so vedeli, da popreje noben človek, ki je bil v sili, ni šel zastonj od njegovega praga; Robin je vsacemu pomagal, ako je le mogel.

Nekoliko mož poda se k Robinu. Župan mu pravi: „Robin! mi smo videli, da te je zadela strašna nesreča. Mi s teboj žalujemo. Sklenili pa smo ti pomagati, ker si tudi ti drugim pomagal. Glej, jesen je vže pred durmi, časa ni več, da bi si mogel drugo hišo postaviti. Zató pa ti jaz dam svojo zadnjo sobico; vsaj veš, da je ne potrebujem. Tam lahko stanuješ sè svojim sinom. Brez hrane tudi ne boš. Vsak bode ti nekaj dal. Sprejmi, Robin, te majhne darove od nas.“

Takó je rekel vrli župan. Sedaj so pristopili še drugi. Jeden mu je obečal krompirja, drugi zelja, tretji moke i. t. d., vsak kaj drugega, tako, da je bil Robin preskrbljen čez zimo. Takó je bil ganen, da ni besede mogel izpregovoriti. Rokó je vsacemu podal ter je hvaležno rekel: „Bog vam to povrni!“ — —

Vso zimo preživela sta Robín in Stanko pri županovih. Kmetje so jima bili res vsega donesli. Robin je hodil na delo ter si je s težkim delom prisluževal denarjev. Stanko je hodil v šolo. Takó je minila zima in tudi spomlád je kmalu pretekla.

Bilo je neko poletno nedeljo popoldne po večernicah. Pri županovih se je zbralo več móž, da bi zvedeli, kar so novega časniki prinesli. Župan je namreč imel slovenski časnik. Robin je iz njega čital. Vsi ga zvesto poslušajo.

Sedàj pa nekdo potrka in v sobo stopi učitelj.

„Dober dan, možjé!“ pozdravi in kmetje mu prijazno odzdravijo ter mu ponudijo sedež. „To je dobro, da sem vas našel domá, Robín“, pravi dalje učitelj. „O nečem bi rad z vami govóril. Sedàj pa vas nečem motiti. Le čitajte do konca; meni se takó ne mudí.“

Robín prečita časnik.

„Kje pa je Stanko?“ vpraša učitelj.

„V zadnji sobi izdeljuje nalogo, gospod učitelj“, odgovorí Robín.

„Veste, možjé,“ pravi sedaj učitelj, „vam je takó znano, da je najpridnejši učenec v vsej šoli Stanko. Bog mu je dal izvenredno bistro pamet. Škoda bi tedaj bila, ako bi tukaj ostal.“

Zdaj se vže bliža konec šolskemu letu in Stanko bo izpolnil dvanajsto leto. Tudi jaz imam toliko starega dečka in tó jesén ga hočem dati v mesto v prvi gimnazijski razred. Robín mi je pred dvema letoma pravil, da bo njegov sin študent ali dijak. Ko pa sem zadnjič ž njim o tém govoril, dejal mi je, da je sedaj to nemogoče. Jaz pa pravim, da je to tudi sedàj mogoče. In zato vas, možje poštovani, jaz v imenu Robína in njegovega pridnega sinka prosim, prihitite mu zopet v pomoč. Vsak naj dá nekaj. Jaz bom se peljal s svojim sinom in Stankom v mesto, ko se tamkaj zopet začnó šole, in ker imám tamkaj več prijateljev, hočem pri njih za Stanka govoriti, da mu bodo po svoje pomagali.“

Zopet so vsi kmetje pritrdili ravno takó, kakor takrat, ko je Robin pogorel.

„Jaz res ne véim“, pravi ganenim srcem Robin, „s čim sem toliko dobrote zaslužil?“

„Robín“, odgovorí mu župan, „kakor sam vidiš, mi te vsi radi imamo. Vsak gre k tebi po tolažbo, po dober svet. Ti si naš voditelj. Vse tvoje delo je iz ljubezni do bližnjega. Za tega delj te mi visoko spoštujemo in srčno ljubimo. To hočemo pri vsaki priliki pokazati.“

„Ne bode vam žal“, pravi na tó učitelj. „Stanko — verujte mi to — bo enkrat naš ponos in naša čast!“

Med enakimi pogovori se razidejo. — —

Kmaló pridejo dnevi ločitve. Tudi Robín bi se rad peljal sè sinom v mesto, a té denarje, katere bi pri tej priliki porabil, je rajše prihranil Stanku. Slednjo noč je malo spal. Težko mu je bilo pri srci, ko je mislil na odhod svojega preljubega deteta. „Kako bo Stanku šlo v mestu? Bo li zmerom tako priden ostal?“

Zlato solnce se je še komaj prikazovalo izza sinjih gorâ, vže sta bila oče in sin opravljena, da bi šla k učitelju.

„Stanko“, pravi mu zdaj Robín. „Doslej še nisi poznal življenja, a odslej ga bodeš jel spoznavati. Pázi, da ne zabredeš na kriva pota. V mestu bode te vabilo mnogo skušnjav, a ne udaj se njim. Spominjaj se Bogá, ki je vladár nebá in zemljé; spominjaj se svoje mrtve matere, ako bi te obdajale skušnjave. Govóri vedno resnico in vsekdar pomisli, kar storiš. — Ravnaj se po teh besedah, Stanko!“ Umolknil je oče. Čez nekoliko zopet pravi: „Mogoče je, da še v mestu žíví tvoj stric. Pa saj se ti ne boš mogel seznaniti. . . . . Čas je vže tu. Pójdíva, Stanko!“

Ostavila (zapustila) sta sedàj domačo hišo. Pri učitelji je vže čakal voz. Robín je srčno objel svoje dete; na stran obrne svoj obraz, da bi skrnil solze. Stanko sede zraven svojega tovariša Ivana in potem — — — je voz od-drdral proti dve uri oddaljeni železniški postaji. Tamkaj so učitelj, Ivan in Stanko sedli na vlak. Kakó čudno je bilo Stanku pri srci, ko je prvi-krat sedel na vozu, katerega ne vlečejo konji, ki pa še hitreje beží kot konji.

V.

Stanko je bil sedàj dijak. Z Ivanom sta v jednej sobi stanovala. Prve dni sta kaj rada hodila po mestu, kajti vse, kar sta tukaj videla, bilo je njima novo. Gledala sta ljudi, ki so v mestu čisto drugače oblečeni, ko pa kmetje; gledala sta lepe visoke hiše, kakoršnih še nista nikdar videla; in še marsikaj družega ju je zanimalo.

Minilo je vže pol leta. Stanko je bil túdi tukaj marljiv in sicer takó, da je bil v prvem polletji najboljši med vsemi dijaki prvega razreda. Mislite si lahko, kako veselje je imel Robín, ko mu je Stanko svoje spričevalo poslal.

Na strica, ki nekje tú v mestu živi, kakor mu je bil oče pravil, je čisto pozabil. Živel je samó za šolo.

Necega popoldne po šoli se gre z Ivanom po mestu sprehajat. Iz ulice gresta v ulico pogovarjaje se o svojih nalogah. Na tém potu prideta v dolgo, ozko ulico. V njej srečata si-vega starčka, ki je slonel ob zidu. Lice mu je bilo blede in suho; očí njegove so milo zrle na dečka. O, v teh očéh videl si revščino in stradanje. V desni roki je držal palico; leva noga je bila strašno otekla, vznamenje, da je na njej globoka rana.

In ta starček pomoli svojo suho roko proti dečkoma ter njiju prosi miloščine.

„Bom mu jaz dal, Stanko!“ pravi Ivan. ter dá prosjaku jeden krajcar.

Túdi Stanko seže v maliho, hotéč dati siromaku desetico.

„Kaj misliš vender, Stanko!“ reče sedaj Ivan ter mu podrží rokó, v kateri je bil denar. „Čemu hočeš dati zadnjo desetico, ki so ti jo oče poslali?“

„Glej, Ivan“, odgovorí mu Stanko; „červno je to moja zadnja desetica, vender je jaz ne potrebujem takó silno ko ta mož. Náte jo, ubogi starček!“

Starček pa je slišal tá pogovor, če túdi sta bolj tiho govorila. Sedaj, ko mu Stanko hoče vender podariti denar, zmaje z glavo, rekoč: „Ne, ne, dobri deček! Ne bodem vzal tvoje slednje desetice. Tvoja volja zadostuje mi vže za velik, velik denar.“

„Sprejmite vender, mož!“ odgovorí mehko deček. Starec je zopet zanikal, Po njegovem zgrbančanem lici ulila se je debela solza; gansen je bil prosjak, kajti tacega usmiljenega srca še doslej ni našel.

„Sprejmite vender polovico mojega darú; saj vidim, da grozno trpite!“ in k njemu je molil deček rokó z desetico. Sedaj je sprejel prosjak rekoč: „Nočem ti greniti srcá, deček. A molil bom zate, da ti nebeški Oče zmerom ohrani takó angeljsko srcé!“ Takó se je zahvalil ubogi mož, ko sta se dečka od njega poslovila.

Nekaj korakov pred seboj vidita sredi ulice lepo oblečenega moža. Dečka ga nista opazila, čeravno je ondu vže delj časa stal ter vse poslušal.

„Tako se mi dopade, Stanko! Ti si priden deček!“ izpregovorí zdajci ta neznani gospod. Nedolžna rudečica oblila je dečku lice, ko je té besede slišal.

„Kako ti je imé?“ vpraša gospod.

„Stanko Robín“, odgovorí deček.

Pri teh besedah pogleda gospod začudeno dečka ter ponavlja: „Stanko Robín. — Robín je tvoj priimek? Je li res? Od kodi pa si?“ Ko mu Stanko zadnjo vprašanje odgovori, umolkne ter zre dečku v obraz. Potem pa zopet vpraša: „Kako je tvojemu očetu imé?“

„Božidar so moj oče!“

Ko bi bil Stanko gospoda opazoval, videl bi, da se je pri teh besedah stresel. Z mehkim glasom ponavlja: „Božidar, Božidar!“ Zamislil se je. — — Zdajci se vzdrami ter vpraša: „Kje pa imaš hrano?“

„Obed in večerjo imam pri gospodarju, pri katerem stanujem.“

„Kje pa imaš zajutrek?“

„Zajutrka nimam, gospod.“

„Je li res, Stanko?“

„Nima ga, nima“, odgovori Ivan. „Jaz ga sicer imam; a Stankov oče so silno ubožni.“

„Ker sem sam videl tvoje usmiljeno srcé, prepričan sem, da si povsod tak. Tacega dečka imam rad. Da odsehdob ne boš več trpel gladú ter pomanjkanja, hočem ti od denašnjega dne dati vso hrano zastonj. Si zadovoljen, „Stanko?“

Stanko pa je z odprtimi očmi gledal gospoda, ni vedel, ali je slišal prav ali ne.

„Vse dobiš pri meni, vse: zajutrak, obed in večerjo.“

Neskončna radost prikazala se je dečku na obrazu. „Bog vam plačaj, gospod!“ pravi ganen Stanko.

„Pojdita sedèj z menój!“ in šli so po ozki ulici na velik trg. Tam se ustavi gospod pred veliko prodajalnico.

„Jutri pridi semkaj k zajutрку, Stanko. Tukaj sem jaz domá. Srečno, dečka!“ jima prijazno reče ter odide v prodajalnico.

Ko bi smel, vzkliknil bi sedàj Stanko od samega veselja, da bi se razlegalo daleč tja po mestu. Vsacemu človeku bi rad povedal, da je srečen. Ves radosten je hitel sè svojim tovarišem domóv v stanovanje ter je pisal to novico svojemu blagemu očetu.

VI.

Sedàj se je začelo za Stanka čisto drugo življenje. Mestni zrak in včasih tudi glad, katerih je bil Stanko nenavajen, sta obledela njegovo poprej rudeče lice. Sedàj pa je v njega zopet novo življenje švignilo. Pričel se je zlati majnik. Južni vetróvi so pihali čez zemljo.

Z majnikom prišel je tudi Stankov god. V jutro se odpravi v cerkev k sveti maši. Tam goreče molitve pošilja k nebeškemu Očetu. O poludné odpravi se k neznanemu dobrotniku. Znan mu je sicer bil, a njegovega imena Stanko ni znal. Zato tudi ni vprašal; čemú neki? V sobi ga je vže čakal gospod. Nasproti mu je šel.

„Stanko! je li danes tvoj god?“

„Da, gospod“, odgovorí deček ter zarudí v lice.

„Namesto tvojega očeta ti jaz denes čestitam k tvojemu godu. Ostáni zmerom také pridni in marljiv kot si bil doslej. V spomin na denašnji dan podarim ti to.“

Gospod dá s temi besedami osupnenemu dečku krasno srebrno uro z verižico in vrh tega še — peták. Ko mu pokaže, kakó mora uro navijati in čuvati, da se mu ne poškodeje, pravi: „S tem petákom pa smeš storiti, kar sam hočeš.“

Kratko in srčno zahvalil se je Stanko svojemu dobrotniku. Ko je Stanko od obeda šel domov, skoraj zmeraj je imel uro v rokah. Ogledoval jo je od vseh strani, kakó lepó se je blestela; radovedno je gledal majhni kazalec, ki kaže sekunde, kakó hitro se vrtí. K ušesu je nosil to svetlo urico poslušaje, kakó je tri-pala na drobno: tik tak, tik tak! Stanko si

je sedaj mislil, da je najbogatejši in najsrečnejši človek na vsem sveti. — —

Od tega je minilo mesec dni. Necega dne vpraša Stanka njegov dobrotnik:

„No Stanko, kakó si zadovoljen z uro? Se ti še ni ustavila?“

„Ni se, ni, gospod“, pravi smehljaje deček. „Rada me imá, ker se še ni ustavila.“

„Imaš še peták?“ vpraša zopet gospod ter vprè svoj pogled v dečka.

„Nimam ga več, gospod“, odgovorí zarudel Stanko ter povesi svoje oči.

„Saj jaz vém, kaj si storil! Razmetal si denár za sladčice in za druge take reči. Kaj ne?“

Sedaj je deček povzdignil svojo glavo in njegovo nedolžno okó je zrlo neustrašeno gospoda.

„Nisem zapravil, gospod, niti jednega krajcarja ne.“

„Kaj si vender storil z denarjem?“ vpraša bolj prijazno dečkov dobrotnik.

In zopet je povesil svojo glavo, solza se mu je zasvetila v očesu, ko je poluglasno rekel: „Očetu sem ga poslal.“

Nekaj časa je bila tihota v sobi. Z gospodovega lica izginila je vsa osornost. Z radostjo je zrl vrlega dečka.

„Ti oče niso nič odpisali?“

„So mi“, odgovori Stanko ter dá pismo, katero je denes slučajno pri sebi imel.

Gospod tiho čita:

Dragi Stanko!

Pismo s petákom sem sprejel. Pa zakáj si mi poslal peták? Saj potrebuješ Ti denar bolj kot jaz. Ti Tvoj dobrotnik še ni povedal, kakó se piše? Réci mu, da se mu jaz iz globočine svojega srcá zahvaljujem za vse dobrote, katere je Tebi storil. Stanko, bódi mu odkritosrčen vselej in povsod ter ga ljubi! Móli zânj, da Ti ga Bog še mnogo let zdravega ohrani!

Pozdravlja Te

Tvoj oče

Božidar Robín.

Bukovje, dné 18. majnika 18**.

Gospod je prečital pismo, a zmerom še je zrl té vrstice, kot bi hotel v njih vzreti podobo pisarja. Svitla solza je padla z njegovega očesa na pismo. Stanka pogleda.

„Ti si veselje svojega očeta. Ostáni vedno ták, Stanko, in jaz te bom ljubil, kakor te tvoj oče ljubi“, rekel je gospod.

VII.

„Tvoj oče so Božidar?“ vpraša necega dné Stanka njegov dobrotnik ter vprè svoj pogled v dečka.

„Da, gospod.“

„Nimajo tvoj oče nobenih sorodnikov?“

„V Bukovji ni našega sorodnika. A jaz se ravno zdaj spominam, da so mi oče pri odhodu pravili, da še živí mordà njihov brat, ki je nekdej bival v tém mestu. Tega pa sem vže čisto pozabil, sicer bi bil povpraševal po svojem strici. Rad bi jih pač videl!“ Deček je nehal govoriti; tudi gospod je molčal. Pri zadnjih besedah se je v stran obrnil. Ko bi Stanko mogel gospodu zreti v obraz, videl bi, da se mu je v očéh solza blestila. Čez nekoliko se zopet obrne k dečku, rekoč: „Stanko! jaz te imám rad. Da je tvoj oče enkrat bil imovit in da ga sedàj tlači siromaštvo, tó vém. A jaz ga imám takó rad kakor tebe. Veš kaj, Stanko? — Tvojega očeta bi jaz rad videl! — Ná! to je denar za vožnjo! Píši mu ter ga prosi v svojem in mojem imenu, naj se sèm pripelje. Jaz ga želím videti.“

Četrty dan po tem pogovoru prihiti Stanko k obedu v roki držéč odprto pismo, ter je dá

svojemu dobrotniku. Ta je vzame in prečita. Roké so se mu tresle in okó se mu je čudno svetilo, ko je vrnil dečku pismo, rekoč: „Veseli me, Stanko. Denes popoldné tedàj pridejo tvoj oče. — Kaj ne, da jih greva čakati na kolodvor?“

Ko je Stanko odšel, bil je gospod sam. Nemirno je hodil po sobi. Zamišljeno je gledal v tla ter je poluglasno sam seboj govóril:

„Sedàj, sedàj še le vém, da je Božidar oni kmet v Bukovji in Stanko je njegov sin. — Ali je pozabil mojo pregreho? — — — Trgovec je bil, kakor sem jaz. Bil je poštenega in usmiljenega srcá. Toda osoda mu je bila nemila. Nesreča ga je zadela za nesrečo. Silno se je zadolžil. Dobro se še spominam, ko je prišel k meni pomoči prosit. O kakó milo me je prosil, da bi mu pomagal. Jaz pa sem bil trdega in neusmiljenega srcá. Ljudjé so njega rajše imeli, ker je bil prijazniši in priljudniši od mene, ki sem bil ošaben. Zategadelj sem mu sedàj želel nesreče. Nisem mu hotel pomagati. Brat ni hotel uslišati mile prošnje svojega brata! — Oj! — Božidar je odšel. Prodal je svoje veliko posestvo. Poplačal je dolgove in ni bil več bogatin. Potem je izginil iz mesta. —

Po njegovem odhodu se mi je vzbudila vest. „Kaj si storil?“ mi je pravil notranji

glas. „Svojega lastnega brata si odtiral!“ — Od tega trenutka nisem več imel mirú. Moje življenje je bilo po dnevu prazno in moje spanje po noči nemirno. Dostikrat sem videl Božidara v sanjah. Bledega obraza je šel mimo mene ter me niti pogledal ni. Oj kakó me je pekla vest!“ vzdihnil je mož. „Denes pa pride ravno tisti Božidar, ki je nekđaj zastonj stezal roke proti meni, proséč me pomoči; tisti Božidar, katerega sem jaz pustil v nesreči. Kaj poreče, ko mene vidi? Ali mi je odpustil?“

Tu pa nekdo potrka in v sobo stopi Stanko.

„Sedaj morava iti, gospod, sicer bo prepozno“, pravi deček. Gospod ga je prijel za rokó in šla sta v dvorišče, kjer je stala lepa gosposka kočija. V njo sedeta. Gospod je bil po poti h kolodvoru molčéč; nič ni z dečkom govoril.

Kočija pridrdra do kolodvora; tam izstopita. Nista dolgo čakala, ko železni hlapon v daljavi zažvižga. Čez nekoliko dospel je vlak. Stanku se je ličice vzrudečilo od prevelicega veselja. Glej, tamkaj stopi iz vagona mož bolj kmetiško oblečen. Stankovo bistro okó ga je takoj vzrlo.

„Moj oče, moj oče!“ glasno vzklikne, da se je vsak nanj ozrl, ter jim hití naproti.

„Stanko!“ rekel je oče ter je k sebi pritisnil ljubljenega sina; potem pa gresta iz kolodvora. Gospod je stal na strani; vse je videl. Ustne so mu šepetale: „On je, on, moj brat, Božidar!“ Zdaj ga Stanko zagleda.

„To so moj dobrotnik!“ pravi kazóč na gospoda, ki je bolj na strani stal. Oče se ozre nanj ter strméč postojí.

„Odpusti mi, Božidar!“ izgovori proséče gospod.

„Milan, Milan, moj brat!“ vzklikne Stankov oče in brata sta se presrčno objela. Vse je bilo odpuščeno, vse pozabljeno!

VIII.

To vam je bilo veselje brez konca in kraja. Brata sta si pripovedovala vse dogodljaje, ki sta jih doživela od časa ločitve. Čeravno so bili njijini spomini iz preteklosti večinoma žalostni, vendar sta se zopetnega snidenja tem bolj veselila. Stanko je bil še le radosten. Kakó čudno se mu je zdelo, da lje ta neznani gospod njegov stric. Sedaj ga je še tem bolj ljubil.

Milan ni pustil svojega brata več od sebe. Moral mu je obljubiti, da odslej pri njem ostane.

Skrbí odslej ne bo več imel, kajti Milan je jeden najbogatejših trgovcev v mestu. Toda Stankov oče se je vendar naveličal mesta. Nekaj ga je zmerom mikalo tja v hribe, kjer počiva truplo njegove žene. To hrepenenje opazil je tudi Milan. Necega poletnega dne se napotita proti kolodvoru. Stanko njiju je spremil. „Pozdravite, ljubi oče, vse moje tovariše, posebno pa Matevža. Recite jim, da jih jaz nisem pozabil in jih tudi nikdar ne bom“, rekel je Stanko očetu. Z vlakom sta se odpeljala v Bukovje. Tudi Stanko bi bil rad ž njima šel, a šolsko leto ni še bilo končano.

Lahko si mislite, kakó so bili prebivalci Bukovja veseli, ko so videli Božidara. Srčno so mu stiskali rokó, vprašajoč ga, kakó mu kaj gre. Šla sta tudi v šolsko poslopje, kjer jima je učitelj kazal zlato knjigo, v katerej je bilo Stankovo imé prvo iz med vseh učencev. Ko pa sta šla čez brv, spomni se Božidar nekdanjega dogodljaja ter pripoveduje bratu, kakó pogumno je Stanko rešil Matevža iz potoka.

Potem gresta dalje. Srečala sta več Stankovih prijateljev in tudi Matevža; Božidar jim je sporočil pozdravljenje od svojega sina. — Sedaj prideta do pogorišča. Trava še ni popolnoma prerasla tistega prostora.

„Tukaj je nekđaj stalo moje domovje“, reče Stankov oče zamolklim glasom. „Moja pokojna soproga, Stanko in jaz smo stanovali v leseni hišici. Zadovoljno smo živeli. Toda Bog je dal in Bog je vzel. Od té dobe je bilo moje življenje grenko. Od milošćine tujih ljudi sem živel.“

„In tega vsega sem bil jaz kriv!“ reče zdaj s trepetočim glasom Milan. „Odpusti mi, Božidar!“

Na njegove prsi nagne Stankov oče svojo glavo, rekši: „Moje srcé te nikdar ni sovražilo. Brat ne more brata sovražiti. Bog mi je poslal to grenko skušnjo. Sedàj pa je vse minilo. Ti si provzročil, Milan, da sem zopet vesel.“

Nekaj trenutij sta oba molčala; Stankov stric prvi izpregovori: „Božidar, čuj moj sklep, ki sem ga ravnokar storil. Ti ne boš zavrgel mojega darú. Na tém mestu namreč, kjer je stala nekđaj tvoja hišica, hočem ti jaz drugo lepšo zidati. V bližini hišice bom kupil še tudi vinôgrad. Ti je prav, ljubi brat?“

Namesto odgovora stisnil mu je Stankov oče hvaležno njegovo desnico. In tako se je tudi zgodilo. Še tisto leto dvigala se je tamkaj zala zidana hišica. Prišla je huda zima. Božidar je stanoval v mestu. Ko pa je zopet prišla zaželjena spomlad, niso ga mogli več

pregovoriti, da bi ostal v mestu. Hitel je k svoji hišici. Milan mu je bil kupil vinôgrad in lep bukov gozd. V vinôgradu se je začela kôp. Takrat je nadzoroval kopače, katerim je pripovedoval o mestnem življenji. Ljudjé so ga ljubili kakor očeta. Siromaki in prosjaki so imeli v njem zopet svojega dobrotnika.

Ko je bila doba trgatve, prispela sta tudi gospod Milan in Stanko. Skupno so se tukaj radovali.

IX.

Leto je teklo za letom. Stanko je bil veselje svojega očeta in strica. Ko je končal gimnazijske šole z izvrstnim vspehom, šel se je učiti zdravilstva. Očetu in stricu je pravil, da ga to najbolj veseli. Vže takrat, ko je srečal tistega prosjaka v ozki ulici, vzbudila se mu je želja, zdravnik postati.

In res! Stanko je postal doktor zdravilstva. To je bil zopet dan veselja in radosti. Oče mu je rekel: „Sedàj, Stanko, rad umrjem, ker vidim, da si došel do svojega smotra.“

Mnogo dela je bilo za našega mladega doktorja v velikem mestu. V vsaki hiši so ga hvalili. V gosposki hiši pri bogatinih, kakor

v revni temni bajtici siromakov, povsod so slavili njegovo usmiljeno srcé. Nebeško veselje je bilo v Božidarovih prsih, ko je gledal brezsebično delovanje svojega sina. Nek notranji glas pa mu je pravil: „Vže na tém svetu povrača se ti skrb za svojega sina, a na onem svetu čaka te še večje plačilo.“ — — — —

* * *

Petnajst let je minolo. Stankov oče in Milan sta se preselila v večnost. Stanko je podedoval vse imetje; kajti njegov stric ni imel nobenih sorodnikov. Kakor njegov oče je tudi Stanko šel vsako leto o času trgatve k svoji hišici v Bukovje.

V jesen je bilo. Rumeno listje je padalo z dreves. Ptice selilke so zapustile naše kraje. Po vinogradih se je pričela trgatev. Stanko se je pripeljal k svoji hišici, od koder se lepo vidi vsa vas. Zlato solnce je ravno zahajalo za sinje goré.

„Za božjo voljo, kaj je to?“ vzklikne prestrašeno Stanko ter skoči z voza. Vasi ni bilo nikjer videti; nek čuden dim se je valil proti nebu. Hitel je sedaj Stanko po poti doli v vas. Groza mu je krčila srcé. — Ravno

denes je pogorela vas! — Vse je ležalo v razvalinah. Na pol zgorelo tramovje je okrog ležalo. Dim se je še tu in tam vzdigal izpod tramovja. Ubogi prebivalci so upehani in utrujeni od gašenja stali krog ter gledali sledove svojega nekdanjega domovja. Stokanje in žalovanje se je razlegalo tjà po hribih.

„Gospod, gospod!“ klicali so ljudjé, ko je Stanko v vas prišel. „Vse je zgorelo, kar smo imeli!“

„Ubogi ljudje“, odgovoril je sočutno Stanko. „Jaz čutim z vami bedo. Tudi mojemu očetu se je nekdanj takó zgodilo. In kdo mu je pomagal? O jaz dobro vem, da ste mu vi prihiteli na pomoč. Hvala vam prisrčna! Zdaj je prišel trenotek, da vam to povrne sin. Pred zimo še boste prenočevali v svojih novih hišah. Jutri zarano se zberite tukaj!“

Tihota je bila, ko je Stanko govoril. Tja po ozki dolinici odmeval je njegov lep glas. Ko je končal, takrat je hotel vsak prvi biti, da bi mu poljubil dobrotljivo rokó. „Ti si naš angelj, katerega nam je poslalo milostivo nebó!“ klicali so mu sivi starčki s trepetočim glasom.

Ganen je bil Stanko od tega prizora. Poklical je župana. „Ker se je vže zmračilo, moram domóv; pojdite malo z menoj!“ pravi

Stanko županu. Ko sta sama šla po ozki stezi, sprašuje Stanko, koliko škode je ogenj naredil. Ko mu župan odgovori, da so pogoreli vsi pridelki, katere so imeli vže shranjene v svojih kletih in skednjih, in da se bo hudo godilo pogorelcem, takrat postojí Stanko in nekoliko trenutkov molčí; potem pa reče: „Deset tisoč goldinarjev vam darujem.“

Župan je ostrmel.

„Razven tega si smete vzeti iz mojega gozda ves les, ki ga potrebujete za stavbo svojih hiš.“

„Gospod!“ vzkliknil je župan in solzé mu polijó lice. „Kakó vam moremo to povrniti?“

„To je samó poplačan dolg!“ odgovori prijazno Stanko. „Saj veste, da ste ravno vi dali mojemu očetu in meni stanovanje, živež in vse, kar sva potrebovala, in zato niste celo ničesar zahtevali!“

Drugo jutro so se zbrali. Dolina je odmevala od radostnih klicev, ko je Stanko naznanil, kakó jim hoče pomagati. Nekateri so vreli v gozd, drugi so odstranjevali pepel in na pol zgorelo tramovje s pogorišča. Povsod je bilo živahno. — Trgatev je minola; Stanko pa še vender ni šel v mesto. Rad bi bil namreč videl novo domovje prebivalcev, rad bi bil videl njihovo veselje.

Vse to je videl Stanko. Čez nekoliko tednov se je jela vzdigati hiša za hišo. Ko se je Stanko prepričal, da so čez zimo dovolj preskrbljeni z živežem in obleko, poslovil se je od njih ter je šel zopet v mesto, kjer še zdaj živí. Vsako leto lahko vidiš, mladi čitatelj, o trgatvi necega gospoda v Bukovji, ki se prijazno pogovarja zdaj s tem, zdaj z ónim. Ako povprašaš, kdo je to, vsak bo spoštljivo rekel: „To so oče naše vasí, gospod Stanko!“

Na sveti večer.

Denes je sveti večer. Zunaj je trda zima. Le poslušaj, kakó oster piš hrumí po ulicah ljubljanskega mesta. V marsikateri hiši je denes veselo. Sredi sobe stoji vitko božično drevesce, na katerem goré svečice ter visé vsakovrstne reči. Krog njega rajajo in skačejo veseli otroci. Da! najveselejša ter najlepša noč v vsem letu je vender sveta noč!

Vender povsod ni takó veselo. Poglej tisto visoko poslopje! Tukaj je v drugem nadstropji majhna sobica, katero denes slaba luč razsvetljava. Tú biva mati sè svojo devet let staro hčerko, Emilijo. Kakó žalostno je v tej sobi! Na borni, slamnati postelji leži bolna mati. Njeno lice je blede in upadeno. Vsak bi mogel s tega tožnega obličja brati silno revščino

in skeleči glad. Mrzlo je v tej sobi. Revici nimata drv, da bi si naredili ognja. Oj, to je pač žalosten sveti večer.

Emilija ni znala mnogo za tó revščino, ker je še bila otrok. V njenem srci bivala je še tista nebeška zadovoljnost, ki ne pozná nobenega gorjá in katero najdeš samó pri nežni mladini.

„Mamka!“ rekla je, „kaj ne, danes je najveselejša noč?“

„Revica! najveselejša noč je res, toda nama ne“, odgovorí mati.

„Pa saj ne bode zmerom takó. Glejte, mati, preteklo noč se mi je sanjalo, da je k nam prišel mali Jezus ter je nama mnogo lepega podaril. Vi pa ste bili takoj zdravi, ko se vas je dotaknil sè svojo snežnobelo ročico. Ko bi se mi o njem še nocoj sanjalo!“ Mati se hčerki nasmehlja ter pravi: „Emilija, stópi sèm!“ Žena globoko vzdihne po teh besedah, potem pa nadaljuje: „Naji obé spreletava hudi mraz; nimave niti obleke niti hrane. Neki notranji glas mi pravi, da bo nocoj vse to minilo. Glej, ravno danes se spominam svojega brata Miroslava. Ti ga ne poznaš; tebe še takrat ni bilo na sveti, ko je odpotoval iz tega kraja. Bil je tukaj trgovski pomagalec. Necega dné posloví se od mene ter je šel na Tirolsko, ker

bi rad videl več svetá, kakor je meni pravil. S Tirolskega mi je večkrat pisal; takrat se mu je dobro godilo. Naenkrat izostanejo njegôva pisma in — o njem do denašnjega dné nisem ničesar več slišala. S konca sem vedno nanj mislila; strah se me je bil polastil, da ga je morebiti kaka nesreča zadela. Za tega delj sem mu večkrat pisala, a nobenega odgovora nisem dobila. Sedàj se me je polastila misel, da je morebiti postal bogat ter je náme v svoji sreči pozabil. To je bilo krivo, da sem tudi jaz z leti pozabila svojega brata.

Še le nocój mi je zopet prišel v spomin; zmerom ga vidim pred seboj. Zdí se mi, da je blizu, da vže slišim njegov prijazen glas. Oj, ko bi vender prišel. Pa saj on mene gotovo ni zabil, ko me je popred vender takó rad imel. Pošlji, pošlji ga nama, dobrotljivi Odrešenik!“ — — —

„Emilija!“ reče zopet čez nekoliko časa mati: „Denes še nisve imeli večerje. Tamkaj v predalu ni več nobenega krajcarja. Dete moje, jaz vé m, da si lačno, a nimam ti ničesar dati!“ vzdihne bridko bleda žena.

„Veste kàj, mati? Ravno sedaj gre toliko ljudí po ulicah, ker nosijo božična darila domov; morebiti mi kateri vender kaj podari.“

„Zeblo te bode, zeblo, Emilija!“

„Ne bo me, ne, ljúba mati“, pravi Emilija. Poljubivši mater, smukne urno iz sobe. Res, zunaj je skeleči mraz. Sneg škriplje pod nogami. Ledena burja brije po ulicah; a vendar gre mnogo ljudi gori in doli. Saj še ni pozno. Ura je v zvoniku odbila osem. — Pogledj kvišku! Kakó jasno je nebó! Tisoč in tisoč zvezdic migljá na nebeškem oboku.

Emilija poprosi zdaj tega, zdaj onega sè svojim milim glasom, a malokteri jej je dal dar; dobila je samó deset krajcarjev. Jedno uro je morala prositi ter drhteti na mrzli ulici. Podá se domóv. Bližala se je vže domačemu pragu; tu pa začuje:

„Prosim, milostivi gospod, za majhen dar. Jaz in moje dete še denes nisve nič toplega imeli v želodci.“

Emilija pogleda na tisto stran, od koder je glas prišel, ter vidi slabo oblečeno ženo z detetom na roki. Žena je prosila nekega gospoda za milodar. Ta pa jej osorno reče: „Kaj me sedàj nadleguješ! Nič toplega denes v želodci? Ha, ha! kaka laž!“

„Bog je priča . . . .“ zatrjuje revna žena. „Nič, nič! kriči gospod in gre dalje.“

Globoko v srcé se je Emiliji smilila žena. V tem trenutku je pozábila na svojo in materino revščino, ki ni bila tako velika kakor té sirote. Deklica stopi k njej rekóč: „Náte, samó to imám“, ter jej dá vseh deset krajcarjev. — „Stotero ti naj tó povrne ljubi Bog, usmiljena deklica!“ zahvaljuje se jej žena. Ko bi ona zapazila raztrgano obleko Emilije, gotovo ne bi ničesar vzela. Emilija pa hoče z radostnim srcem v svoje stanovanje k materi. Sedaj pa stopita k njej gospod in gospá. Ko je še gospod dal onej ubogi ženi miloščino, obrne se k deklici, rekši: „Dà, ti imaš usmiljeno srcé, dekle. Midva sva tam v tmini stala ter sva vse videla in slišala. Sáma si revica in vender sí onej dala vse, kar si imela. Ali ni takó?“ Ko deklica prikima, nadaljuje gospod: „Zato te bom jaz obdaroval!“ ter stisne osupeli deklici srebern goldinar v rokó. Svetilnica od nasprotne strani je jasno razsvetljevala blede obraz Emilijin.

Zdajci se skloni gospod k deklici ter jej začudeno zre v obraz.

„Pač čudno! Kako je to dekle mojej sestri podobno!“ pravi sam záse gospod; potem pa urno povpraša: „Kakó se pišeš?“ — „Emilija Kanovník“, odgovorí deklica. Gospod jo pri tem

odgovoru široko pogleda ter vzklikne: „Ali je res? Je li mogoče? Emilija Kanovnik si?“ ter prisrčno to revno dete k sebi pritisne, rekši: „Da, da! ti si čisto moji sestri podobna! Še živijo tvoja mati?“

„Da, gospod!“ odgovori tožno deklica; „pa bolni so in také slabi.“

„Kje stanujete?“ — „Tukaj, v tej hiši.“

„Vodi naju takoj k materi, ljubo dete“, pravi prijazno gospod ter jo prime za mrzlo ročico.

Uboga žena je slišala korake. Čudno jej je strepetálo srcé. Za trenotek oblije njen bled obraz rudečica, ko čuje zunaj nek znan glas. Duri se odpró. Gospod hití k postelji, pogleda bolni ženi v lice ter vzklikne: „Emilija, moja sestra!“ — „Miroslav, Miroslav!“ vzdihne žena, in neskončno veselje se jej prikaže na obličji. — Brat in sestra sta se snidla po dolgi ločitvi. — Najprvo so poslali po zdravnika, ki je stanoval v bližnji hiši. Rekel je, da je slaba hrana in glad vzrok bolezní, a krepka jedila bodo jej dala v kratkem času zopet močí. Miroslav je precej po vse poslal. Emilijina mati se je okrepcála sedàj zopet enkrat.

„Povej mi, ljubi brat, kakó se ti je godilo?“

„Le potrpi še malo, blaga sestra. Glej, pripraviti si moramo nekaj, da bomo praznovali rojstvo Jezusa Krista, ki je tudi v tó sobico prinesel nocoj nebeško veselje.“

Čez nekoliko je vže stalo sredi borne sobice lično božično drevesce, in Miroslav, njegôva soproga in mala Emilija so vezali nanj male sveče, angeljčke, osličke in še več drugih reči. V peči so gorela debela drva in po sobi se je razširjala toplota. Kakó dobro je to dejalo bolni ženi! Njeno srcé je od veselja tripalo; zdelo se jej je, da je vse to le sanja. Njeno upanje se je izpolnilo. Novorojeni majhen Jezus, ki je na sveto noč prinesel vsemu svetu veselje, prinesel ga je tudi v tó sobo.

Božično drevesce je stalo olepšano. Svečice so užgali, in Emilija je od velike radosti skakala krog lepega drevesca. Miroslav in njegôva soproga sela sta k postelji.

„Sedaj, preljuba sestra ti hočem popisati zgodbe, ki sem jih doživel na tujem, reče Miroslav ter začne pripovedovati:

„Kakor sama veš, sem jaz kmalu po tvoji omožitvi zapustil svoj rojstveni kraj. Odpotoval sem na Tirolsko, kjer sem ostal dve leti. Tamkaj sem prijel tvoje pismo, v katerem si mi

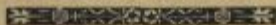
britkim srcem pisala, da ti je mož umrl. S Tirolskega sem šel preko Koroške na Kranjsko. V Ljubljani sem ostal samó eno leto; odšel sem v Gorico. Tukaj sem dobil dobro službo pri očetu moje soproge. Za dve leti pa gnalo me je srcé zopet dalje. Iz Gorice sem obrnil se v Trst, in na barki sem odjadral na Laško. V tem kraljestvu sem mnogo videl. Pa vsa tista lepa mesta me niso mogla tamkaj vzdržati; srcé mi je sililo nazaj v milo slovensko domovino. Takó sem zopet prišel v Gorico. Bilo je namreč lepo poletno popoldne, ko se pripeljem z vlakom v to mesto. Počasi grem po mestu in zdelo se mi je, da me vsa poslopja pozdravljajo kot znanca; tako se mi je Gorica priljubila. — — Zdajci pa čujem glásno dirjanje kónj in krik ljudij; in vže pridrvita iz bližnje ulice konja s kočijo. Voznika ni bilo več na vozu, revež je z njega padel. Nikdo se ni upal ustaviti kónj; vsak je skočil na stran. Jaz pa zagledam v kočiji starega moža; takoj ga nisem mogel spoznati. Globoko v srcé se mi revež usmili. — — Zdaj prileté konji meni nasproti. Bliškoma skočim k njim ter srečno vjamem uzdo, ki se je vlačila po tleh. Konja sta še dirjala nekaj časa, a čutila sta človeško moč ter sta se naposled ustavila.

Ko se sedaj ozrem v kočijo, vzkliknem od veselja. Bil je gospod, pri katerem sem bil v službi pred dvema letoma in ki je mene prav rad imel. Presrčno se mi je zahvaljeval za rešitev, kajti Bog vé, kaj bi se mu sicer bilo zgodilo. Povabil me je in peljala sva se na njegov dom.

Pri tem gospodu sem zopet vstopil v službo. Imel je jedino hčer Miljeno. Leto dni pozneje, to je pred šestimi tedni, postala je moja žena. Bil sem neizmerno srečen; pa v svoji sreči spomnil sem se tebe, preljuba sestra. Vsi smo želeli, da bi na sveto noč bila v naši sredini v Gorici. Za tega delj sem se pripeljal s svojo soprogo po tebe. Dva dni te vže iščeva po Ljubljani. Čeprav sva stanovala takó blizu tebe, vender nisva ničesar o tebi zvedela. Sedàj sva te slučajno našla. Mogočni Bog je vodil najina pota. Ker pa ne moremo svetega večera praznovati v Gorici, hočemo ga tukaj!“ —

Tako je tudi bilo. Dolgo so se še pogovarjali ter se skupno veselili. Emilijina mati se je čez nekoliko dni takó okrepčala, da so se starega leta dan odpeljali v Gorico ter so tamkaj novo leto v velikem veselji praznovali.

Emilija in njena mati ostali ste in še ste pri Miroslavu, ki še sedaj živí ter je imovit trgovec.

Sestri.

Ivanka je imela štirinajst let. Bila je pohlevna in potrpežljiva deklica. Njeni oče jo je zaradi tega prav rad imel, mačeha pa je ni mogla trpeti. Zmeraj jo je kregala. Ivanko je to silno žalostilo, a vendar je vse tiho in voljno prenašala. Zató pa jo je zelo ljubila njena polusestra Barbika, katerej je bilo kacih osem let. Skoraj vedno ste bili skupaj. Ako je mačeha Ivanki dala opravilo, takoj je prihitela živa Barbika, rekši: „Oj Ivanka, jaz bom ti pomagala!“

Bilo je po zimi meseca jánuarija. Sneg je pokrival širno zemljo. Po rekah in potokih je bil led. V peči so gorela drva z velikim plamenom. Kakó prijetno je sedàj v topli sobi!

Ravnokar so opravili obed. Ivanka pospravi posodo z mize ter jo odnese v kuhinjo.

„Takój umij posodo!“ zapové jej mačeha in Ivanka jo uboga. Vže dlje časa je zunaj v kuhinji; denes pa jej delo ne gre izpod rok ko sicer. Zamišljena je. Sama ne vé, kako je to, da jej ravno denes pokojna mati prihajajo v spomín. Blaga mati, ki so njo takó radi imeli! Ali komaj je bila tri leta stara, so jej umrli, in sedanja mati je nima rada. Zakáj vender ne? Saj je pohlevna in ubogljiva! Takó je še zmerom mislila deklica, ko stopi v kuhinjo mečeha.

„Za božjo voljo, kaj vender delaš, ker še nisi posode umila? Jedno uro si vže v kuhinji. To je vender lenoba!“ kričala je mačeha. Ivanka se je stresla pri zadnjih besedah. Do denes jej še mačeha ni rekla, da bi bila lena. Globoko v srcé so jo zbodle té besede. Debele solze vlijó se jej po obrazu.

Ko je mačeha iz kuhinje odšla, prišla je Barbika. V sobo je slišala materine besede in Ivanka se jej je smilila.

„O ne joči se, ne joči!“ jo tolaži. „Jaz ti bom pomagala.“ — —

Storila se je noč. Vse je šlo k počitku. Ivanka je bila od dela utrujena ter je kmalu zaspala. Barbiki pa denes spanec ni hotel zatisniti očí. V svoji postelji se je obračala na

desno in levo. Zdajci začuje pri mizici ropot in potem nekaj zažvenkeče na tleh. Nekaj časa je še Barbika poslušala, a ko se je prepričala, da mačka to dela, zatisne oči in spanec jo zaziblje v prijetne sanje.

Drugo jutro se mačeha vzbudi o polu šestih. Tudi oče je v tém času vstal ter je odšel k svojemu prijatelju. Ko se mačeha obleče, gre k majhni mizici, da bi si vzela uhane, ktere je sinoči tjakaj položila. Pa kako se prestraši! Jeden uhán je manjkal. Iskala je krog po sobi, pa zastonj! Jezna je bila. Med tem ustaneta Ivanka in Barbika. Pokliče njiju, a nobena ni vedela za uhán. To je mačeho še bolj razjezilo.

„Saj uhán ni zletel iz hiše!“ je kričala nad deklicama. „Povejta, kje je? Jedna izmed vaji mora znati zanj!“

Deklici ste jeli iskati po sobi. Gledali ste pod postelje; premetali vse reči na omari in škrinji, a vse zastonj. Uhana ni bilo nikjer.

„Ivanka!“ pravi osorno mačeha. „Zdaj se spominjam, da si ga ti sinoči v roki imela. Povej, kje je?“

„Jaz sem ga nazaj djala, mati,“ pravi deklica.

„Ti moraš vedeti, kje je moj uhán. Čemu ga jemlješ v rokó, ko vender ni tvoj? Čisto se mi dozdeva, da se ti je dopadel in zato si ga skrila.“ Tako je rekla mačeha.

Ivanki je kri zastala. Mačeha jo dolží, da je ukradla uhán. Njena usta niso mogla besede spregovoriti. Telo se jej je treslo od prevelike britkosti.

„Saj sem si takoj mislila, da si ga ti kam djala,“ reče zopet mačeha, ko je Ivanka molčala. „Povej mi, kam si ga shranila?“

„Nisem ga, mati, nisem!“ vzkliknila je bolestno Ivanka ter je za trenotek vprla svoje okó v mačeho. Potem pa je zakrila svoj obraz z rokama in je na ves glas jela jokati.

Usmilila se je Barbiki sestra. K njej je hitela ter jo prijela za roko, rekoč: „Oj, Ivanka, Ivanka! ne jokaj, ne jokaj! Saj jaz vrjamem, da ga nisi vzela!“ in tudi ona je ihtela.

Mačehi se je srcé omehčilo. „Ko bi vender bila nedolžna, kako krivico bi jaz storila!“ si je mislila. „Saj se vama ni treba jokati,“ je rekla mehko. „Uhán bomo vže našli.“ S témi besedami je odšla iz sobe. Tu pa primijavka mačka ter se prilizuje deklicama. Komaj jo zagleda Barbika, ko vže glasno vzklikne: „Oj Ivanka, sedàj še le mi je prišlo v spomin. Ti

si nedolžna, nedolžna! Gotovo je mačka vsega tega kriva!“ V kratkih besedah pové Ivanki, kaj je preteklo noč slišala. Potem še hití v kuhinjo ter materi tudi vse pové. Mati je prišla v sobo z deklo. Počasi ste vzdignili težko omaro ter jo djali proč od zidú. In glej! ob zidu je ležal zlati uhan.

Sedàj je mačeha občutila bridki kès. „Da, da, Ivanka! ti si nedolžna!“ je rekla deklici, pobožala jej je vzrudelo lice ter hitro šla iz sobe. Ko bi Ivanka šla za njo, videla bi, da so mačehine oči bile solznate.

Deklici ste ostali sami v sobi. Kako lahko je bilo Ivanki sedàj pri srci! Lice jej je v radosti gorelo, ker jo je mačeha tako prijazno pobožala. „Sedàj me več ne sovraži,“ mislila si je in v tem trenutku je pozabila na vse preteklo.

„Ivanka!“ oglasí se Barbika.

„Kaj bi rada, Barbika?“

„Veš li, kdo je kriv, da si bila zaradi uhána tako žalostna?“

„Kdo drugi, ko hudomušna mačka, ki ga je bila vrgla z mizice?“

„Ne mačka, nego jaz sem kriva.“ Začuden pogleda Ivanka svojo polusestro.

„Res je, res!“ zatrjuje dekle. „Glej, jaz sem vse slišala in denes bi morala to takoj povedati, a čisto sem pozabila.“

„Saj nisi sama rada pozabila, glej, tega nismo vselej mi krivi, ako kaj pozabimo.“

„Ali nisi náme huda?“

„Nisem, nisem, Barbika.“

„Ali si jezna na mater?“

„Kako si čudna, Barbika! Na mater niti ne morem jezna biti, in sedàj še jih imam tem rajše, ker tudi oni mene imajo radi.“

„Ivanka, povéj mi, imaš li túdi mene rada?“ vpraša Barbika bolj tiho.

„Imám te rada, imám, Barbika!“ je odgovorila ter je objela svojo sestrico. Malo je otrók, ki bi se takó ljubili.

II.

Od tega je minolo teden dni. Čisto drugačna je bila sedàj mačeha. Ivanka od nje ni več slišala hude besede, in to je pohlevno deklico neizmerno veselilo. Z očetom je bila jedenkrat sama domá.

„Oče, veste kaj novega?“ pravi deklè.

„No kaj pa takšnega, Ivanka?“

„Mati me imajo sedàj radi in to me zelo veselí“, pravi hčerka.

Té besede so gánile očeta. Čutil je, da se je njegovemu detetu velika krivica godila. Pristrčno pritisne deklico na svoje prsi ter reče: „Le zmerom ostani takó pridna, kakor si bila doslej in jaz ter mati te bova rada imela.“

Zopet sta minila dva dneva. Očeta ravno ni bilo domá; bili so pri sosedu. Ivanka in mati ste imeli v kuhinji opravila in Barbika je bila sama v sobi. Čez nekoliko pridè mačeha v sobo, a njene hčerke ni bilo nikjer. Pokliče Ivanko ter jej reče, naj gre sestre iskat. Ivanka je nekaj slutila, kajti mnogokrat je vže hotela njena sestra k potoku, da bi se drsala; a vselej jo je še od tega odvrnila. „Morebiti se je denes tjà zmuznila“, misli si Ivanka, in ni se motila. Barbiki je namreč bilo v sobi predolgočasno. Tu si zmisli na drsanje. Tiho se zmuzne skozi nasprotne duri iz sobe. Zunaj še malo postojí ter si misli: „Oj kakó veselo bi bilo, ko bi denes malo podrsala po ledu. Pa gospod učitelj so nam prepovedali, ker je neki zelo nevarno. — — Kdo me bo pa videl?“

Po teh mislih je pohitela kakor lahkonoga srna mimo sosedovega skednja proti potoku. Počasi je stopila na led. Ko je videla, da se

ne vlomi, postala je pogumna. Jela je drsati po svoji volji. Kakó veselo se je peljala tjà po gladkem ledu! Čedalje bolj se je bližala sredini potoka; a pomislila ni, da je tam navadno tanjši led. Zdaj se je hotela zagnati proti sredini. Malo se je vže pognila. Zdajci pa začuje Ivankin glas: „Barbika, Barbika!“ Pa gorjé! bilo je vže prepozno! Barbika se zažene po ledu proti sredini; pod njeno težo pokne led in dekle — pade v mrzlo vodó. V tém trenutji prihitela je Ivanka do potoka. Ne-prestrašeno je bežala po ledu k svoji sestri; tudi njej se vlomi led. Z vso močjo vzdigne bliskoma svojo sestro iz vode ter gre ž njo proti kraju, čeravno se je led neprestano lomil pod njenimi nogami. Skelečega mrazú niti čutila ni. Nasproti so njima hiteli ljudje in prvi med vsemi pa njijin oče. „Ivanka, Barbika! vzkliknil je bolestno. Bleda je bila Barbika; njeno telo je mraza trepetalo. Očí je zaprla. Na svoje prsi jo je pritisnil oče; prijemši Ivanko za rokó, hitel je ž njima proti dómu.

Tudi mati se je silno prestrašila. Hitro so deklici preoblekli ter ji djali v postelj. Čez nekoliko je bil vže zdravnik pri njih. Z glavo je skimával, rekoč: „Nevarno ste se prehladili.“ Zapisal je zdravila. Kakor je zdravnik

vže popred rekel, zgodilo se je. Deklici ste se jeli močno potiti. Drugi dan je zopet prišel. Najprvo je pogledal Barbiko. „Boljše bo, boljše; ni nevarnosti“, je rekel. Potem gre k Ivanki. Dekle je imelo zaprte oči, kot bi spalo, in njeno čelo je bilo vroče ko ogenj. Sè stariši je šel v drugo sobo ter jim rekel: „Ivanka je v nevarnosti. Vročinska bolezen se je je polotila.“

Ivanka je izgubila zavest; jela je blesti.

„Gotovo je na ledu“, govori revno dekle. „Vidite jo? — Tamkaj na ledu se drsa, naša Barbika. — Gorjé, ako se jej vlomi led. — Barbika, Barbika! pójdi z ledú, da se ti ne zgodi nesreča!“ vpije deklica v svojih težkih sanjah. „Tjà doli moram bežati. — Jezus! led se je strl! — Barbika, Barbika! — — Čakaj, čakaj! Glej, tú sem! — Nič se ne boj, sestrica; saj te jaz držím v svojih rokah. — Glej, oče nama proti hitíjo. — Ne bojte se, oče, nikar; Barbiki se nič hudega ni zgodilo. — Pa tebe zebe, sestrica, zebe te. Da, da! saj je mrzlo. Hu, hu! mene túdi zebe. Le hitive domóv.“ —

Takó je bledla Ivanka. Mačeha ni šla od njene postelje. Zdaj je še le izpoznala, kakó usmiljeno srcé ima to dekle. Marsikatera solza

padla je iz njenih oči, ko je mislila, koliko krivice je jej storila. „Odslej jo bom ljubila ko lastnega otroka!“ sklenila je v svojem srci. Kolikokrat je vzdignila svoji roki gori k nebeškemu Očetu, in tako molila: „Ne vzémi je k sebi. Pústi jo živeti, da jej morem z dobrim povrniti krivico, ki sem jo ubozemu dekletu storila. Ne vzémi je k sebi, ne vzémi!“

Napósled pa Ivanka vender obdá mirno spanje. Zdravnik pride ter reče: „Zdaj se bo odločilo.“ — Mačeha je trepetala za Ivanko. Njene oči so zmerom zrle blede deklico. Dolgo in trdno je spala.

Zdaj se začne gibati. Svoje oči odprè ter začudeno pogleda krog sebe. „Kaj se je zgodilo, mati?“ vpraša sè slabim glasom.

„Nič se ni zgodilo, Ivanka. Ti si samó spala“, odgovorí jej prijazno mačeha.

„Kje pa je Barbika?“

„V šolo je odšla.“

Ivanka pokima, zapré oči ter zopet zaspí. Kmalu za tém pride zdravnik. Ko mu mati vse pové, zjasni se mu obráz. „Ivanka je rešena!“ reče ráдостno mačehi, kateri je srcé velicega veselja tripalo, ko je to slišala.

Tako se je zgodilo. Ivanka je postajala krepkejša od dné do dné. Na bledem lici se

je jela prikazovati nežna rudečica. — Sneg je skopnel in spomladanski vetrič je pihal. Vsa zemlja je oživela ter oblekla krasno zelenje. Necega lepega dné meseca aprila je vstala prvič Ivanka s postelje ter je gledala skozi okno zopet oživljajočo se naravo. Na njenem lici je zasijalo nebeško veselje, ko je videla zeleneče travnike in gozde; ko je videla mile lastavice, kakó urno so švigale po zraku, vzdignila je proti njim svojo ročico v známenje srčnega pozdrava.

Mačeha je bila pri njej.

„Kakó je sedaj veselo, mati“, pravi Ivanka. „Kaj ne, tudi jaz bom kmalu smela iti iz sobe. Hvala Bogú, da je zima minola.“

Na tó pride Barbika. Takój je bila pri sestri ter jo je prijela za rokó. „Ivanka, kaj ne, kmalu boš zopet popolnoma zdrava! Pa hudo ti je pač biló. Zdravnik je enkrat rekel, da boš morebiti umrla, a ti si vendar ostala pri meni. Pa vsega tega sem jaz kriva! Ivanka, odpústi mi, nikdar se ne bom več drsala!“

„Kaj ne, mati, sedaj je zopet vse dobro“, odgovorí Ivanka. Presrečna mati je objela obá otroka ter je šepetaje rekla: „Obema hočem biti mati, obema!“ —

Božidar.

Ob jadranskem morji leži najimenitnejše kupčijsko mesto Avstrije — Trst. Pojdi semkaj v duhu, mladi čitatelj.

Božidar in njegov oče sta tudi v tó mesto pripotovala. Vprašáš me, kdo sta? Takoj ti hočem povedati.

Bila sta godca. Dvanajstletni Božidar je sviral na goslih, njegov oče pa mu je spremljal na harpi. S tém sta si služila svoj borni kruh. Vže od svojega petega leta imel je Božidar zmerom gosli v rokah. Oče se je sam čudil, da njegov sin takó napreduje.

Sama sta bila. Božidarova mati je vže šest let ležala v hladnem grobu. Dečku je bilo zdaj jedenajst let. Tù pa šine očetu nova misel v glavo. „Doslej sva morala težko delati, da sva si zaslužila vsakdanji kruh; kaj pa bi

bilo, ko bi midva potovala po svetu ter se z godbo živela?“ mislil si je oče. — Res težavni in bridek kruh, a očetu tá misel ni dala noč in dan mirú. Napósled se vender odloči ter pové Božidaru, kateremu se je obráz razjasnil veselja, ko je slišal očetov sklep. Tudi on bi rad videl tuje kraje.

Čez nekoliko dni se napotita res iz domačije. Ni jima treba ničesar domá pustiti, saj takó nista ničesar imela. Revščina njiju je vže od nekđaj tlačila. Oče s harpo, sinek z goslimi, takó sta šla po vasi. Prihiteli so njuni prijatelji ter so njima dajali roké v slovó.

Očetu in sinu je bilo milo pri srci, ko sta ostavila domačo vas. In zakáj bi njima tudi ne bilo? Saj je človek najrajše v tistem kraji, kjer je preživel najlepša mlada leta, kjer je najpred jel govoriti svoj mili materin jezik.

Zmerom dalje in dalje sta šla oče in sin. Prišla sta v vasí, katerih še popred nikdar nista videla; vender povsod, kamer sta prišla, so ljudjé radi poslušali njijino godbo, posebno pa so občudovali Božidara. Dečku je bilo čisto novo in zanimivo vse, kar je videl. Čudil se je mestom, kjer je toliko lepo oblečene gospóde; čudil se je šumečim rekam in visokim goram.

Necega dné prideta v veliko mesto. „To je Trst!“ rekó oče. Ko nekaj časa hodita po mestu, vzreta pred seboj neizmerno vodó. „To je morje!“ pravijo oče dečku, ki je strmé gledal to širono vodeno planjavo. „Tukaj pa vidiš, Božidar, ladije in barke, ki prevažajo ljudi in raznovrstno blagó. Nekatere goni veter, nekatere pa para.“

Ko takó oče in sin stojita v svojem strmenji, komaj zapazita, da vedno več in več ljudstva k pristanišči prihaja. Napósled se oče vender ozrè; začudi se, ko vidi za seboj veliko množino ljudstva.

„Kaj pomeni to?“ vpraša blizu stoječega moža.

„Kmalu bo priplula barka, na kateri je ruski princ. Iz Trsta se pelje na Dunaj, da obišče našega presvitlega cesarja“, odgovorí mož očetu.

Minola je dobra ura, ko se v daljavi prikažejo jaderniki in čez nekoliko cela barka. Sedaj pa se začuje pok topov. S tém so namreč pozdravljali ruskega princa; in tudi od barke je donél glasán odzdrav topov. Ko je ruski princ stopil na kopno, zasvirala je vojaška godba takó milo, da bi Božidar najrajše pomagal sè svojimi goslimi. Iz barke je videl

stopiti brhkega mladenča, kateremu so se vsi klanjali. „To je gotovo princ!“ misli si deček ter hoče bliže. Princ pa je stopil v kočijo ter se je odpeljal v mesto. Zdaj se še le Božidar ozrè po očetu; a njih ni bilo. Strah se ga polóti. Med množico, ki se je vračala domov, hiti sem ter tja iskajoč očeta. Jokati je jel revček ter jih je klical, pa túdi zamán. Podal se je v mesto. Iz ulice hití v ulico. Ves dan hodi po mestu.

Solnce se je vže nagnílo proti goram, ko se deček napoti iz šumečih mestnih zidín. V bližnji vasi prenočí. Drugi dan na vse zarano hití zopet v Trst. Niti misliti ni mogel, da bi predragega očeta ne našel. Túdi je prehódil vse ulice vprašajoč ljudi; a o očetu ni bilo sledú. Srcé mu je hotelo počiti žalosti. Z rokama je zakril svoj obraz ter je glasno ihtél. Mimo njega so šli ljudje; nikdo pa ga ni vprašal, kaj mu je.

Zopet se je napótil iz mesta. Sedàj je sám korakal iz vasí v vas. Veselje ga je minolo. Žalostno so donéli glasôvi, katere je izvabil z gosli. Ljudjé so imeli usmiljenje z revnim dečkom.

II.

Dve leti je vže skoraj potoval Božidar. Hodil je po Goriškem in Kranjskem ter je napósled prišel do štajerske meje. Videl je šumečo reko, kateri so ljudje rekli Sava. Po mostu je šel čez reko ter je stopil na štajerska tla.

Čisto sám gre po cesti. Ker je bil od hoda utrujen, sede pod košat hrast. Zavžije košček kruha, ki ga je imel v torbi. To je bil njegov obed. Potem pa vzame svoje zveste gosli ter svira nánje. Ni še dolgo godel, ko prijaha po cesti lepo oblečen gospod in za njim njegov sluga. Ko prijašeta do dečka, se ustavita.

„Kaj delaš tukaj, deček?“ vpraša ga gospod.

„Na gosle si godem, milostivi gospod“, odgovori Božidar spodobno, kar ga je njegov oče naučil.

„Li znaš lepo igrati?“

„Pač ne vém, milostivi gospod. Ljudjé mi sicer pravijo, da je lepo, a lepše bi še sviral, ko bi znal.“

„Na!“ pravi gospod ter vrže dečki svitli srebrnjak. „Zasviraj najlepše, kar znaš. Potem še dobiš več.“

„O hvala vam, milostivi gospod. Doslej mi še nihče ni dal srebrnjaka“, pravi hvaležno deček ter jame svirati. Počasi so doneli glasovi z dečkovih gôsel; a vedno hitreje in hitreje se je glasila ta prelepa pesen brez besedí. Krepko je vlekel deček ločec po strunah in glásno je zvénel njih glas. Toda to donenje je jelo polagoma pojemati. Počasi je zopet sviral Božidar, takó milo kot bi slavec prepeval v gostem grmovji. Vedno bolj tiho in tiho so donéli glasôvi. — — — — Bila je to najgorkejša molitev revnega, zapuščenega otroka.

Božidar je končal. Ni opazil, da je neznaní gospod stopil s konja ter se njemu bližal. Tjà v daljavo zrlo je dečkovo okó; tjà na jug, kjer je izgubil svojega očeta.

„Lepo, res lepo si igral, dečko“, reče mu prijazno gospod. „Tega ti ne morem plačati z denarji, morebiti bom ti s čim drugim.“ Potem sede zraven dečka na trato. Hlapec mu je držal med tem konja. Zdaj še le Božidar pazljivo pogleda prijaznega gospoda. Z njegovega obraza je odsevala milosrčnost in očí so pomilovalno zrle ubozega dečka. Njegovi gosti lasje so mu nekoliko osiveli. Sicer pa je bil še jako krepak mož.

„Najpopred mi povéj, kakó ti je imé?“
vpraša ga gospod.

„Božidar sem.“

„Od kod si domá?“

„Iz Kraškega.“

„Kakó si prišel semkaj?“

Deček zdaj pripoveduje, kakó so ga oče učili gosli, kakó sta potem zapustila domačo vas, da bi potovala po sveti in kakó sta napósled dospela v Trst. Pripoveduje o ruskem princi, ki je priplul na barki. Milo se je dečku storilo, ko je zdaj zopet na vse mislil. Glas mu je trepetal in oči so mu solzé zalivale, ko je pravil, kakó je izgubil očeta.

Sedàj je še le gospod prav izprevidel, kaka sirota je Božidar.

„Ne jokaj, Božidar, nikar. Mogočni Bog te ne bo zapustil. Očeta še moreš videti, saj to ni nemogoče“, tolaži ga gospod. „Tudi jaz sem nekdàj imel sinka. Dosegel je dvanajsto leto. Pa prišla je nemila smrt in ni ga bilo več. Kmalu za njim odšla je tudi njegôva mati k večnemu počitku. In jaz sem ostal sam, čisto sam!“ Bolj sam sebi govoril je té besede gospod. Nekaj časa je molčal; potem pa se obrne k dečku, rekoč: „Božidar, bi li šel ti z menój na moj dom?“

„Gotovo bi šel, ko bi me le hoteli imeti“, odgovori veselo deček.

„Ali me imaš rad, Božidar?“ vpraša zopet gospod ter uprè svoje oči v dečka.

„In kakó vas imám rad! Saj vi z menoj ravno takó govorite, kakor so moj oče.“

V gospodovih očéh se je nekaj zasvetilo, kakor bi bile solze. K sebi pritisne odkritosrčnega dečka. Potem se obrne k svojemu hlapcu, rekoč: „Ivan, vzémi Božidara k sebi na konja, od denes bo v mojem gradu, kot bi bil moj sin. V jedni uri se vrnem od sprehoda. Na tó sede na konja, prijazno pokima dečku ter odjaše. Hlapec, kateremu je bilo imé Ivan, jahal je z dečkom na nasprotno stran.

„Božidar ti je imé? Redko a vender jako lepo imé. Gospodu grofu si se zelo dopadel“, pravi hlapec.

„Grof je tá milostivi gospod?“ čudi se deček. „Kakó je to, da je takó visok gospod mene, siromaškega dečka, k sebi vzél?“

„Naš gospod grof imajo usmiljeno srcé, ljubi deček in zato so te tudi réšili vseh skrbí, katere si doslej moral trpeti. Le priden bodi! — Glej, tamkaj boš stanoval.“ Ko Božidar pogleda v tisto stran, vidi krasno veliko poslopje. „To je grad našega gospoda grofa,

tukaj stanujemo mi.“ Dečku je od radosti bilo srcé, ko je mislil, da se bo odslej zanj začelo čisto drugo življenje.

III.

Božidar se ni motil. Vse prejšnje skrbi so zdaj minile. Grof ga je ljubil ko lastnega sina. Videl je takoj, da se je deček premalo naučil za svoje življenje. Dá ga tedaj v bližnje mesto v šolo, da si je tamkaj nabral znanosti, katerih je vsacemu omikanemu človeku potreba. Svojih gosli ni zábil. Imel je v mestu učitelja, ki je nadarjenega dečka izobraževal v godbi. Ko je Božidar dovršil tamošnje šole, vrnil se je k svojemu dobrotniku v grad. Grof je imel veliko veselje z Božidarom. Skoraj zmerom sta hodila po posestvu ter ogledávala to in ono. Kadar pa je Božidar vzel gosli, da bi sviral, takrat je ves zamaknen slušal grof prekrasne glasóve . . . . .

Preskočimo nekaj let od te dobe. Denes je živo v gradu. Mnogo gospóde je prišlo semkaj iz mesta. Kaj neki to pomeni? Ravno denes dopolnil je Božidar dvajseto leto. Za tega

delj povabil je grof svoje prijatelje, da bi se tega dneva veselili.

Krasen mladeneč postal je Božidar. Vzrastel je enak vitki jelki. In vender, ako mu pogledaš v okó, ne najdeš v njem nobene ošabnosti in prevzetnosti, nego pohlevnost in milosrčnost sije ti iz njega. Nepokvarjeno srcé ohranil si je Božidar.

Solnce se je nagnilo za goré in mrak je nastal po zemlji. Ves grad je razsvitljen. Gospóda se sprehaja v gornjem nadstropji iz sobe v sobo. Napósled se podajo v sobano. Ko se nekaj časa pogovarjajo, pravi jeden izmed gospodov: „Gospod Božidar bo nam zasviral en komad na svoje gosli.“

Med tem gre počasi po ozki stezi proti gradu nek mož. V obraz mu ni mogoče zreti, ker imá globoko potisnen klobuk. Obleka njegôva je bolj siromaška. Na rami nese harpe.

„Moj Bog!“ govori sam sebj. „V tém gradu je nocoj vse svetlo. Svečanost imajo. Veseli so ti ljudjé; a jaz nisem vesel, nisem.“ Vstavil se je. „Glej, ravno denes je minilo devet let, odkar sem ga zgubil.“ Zopet je korakal proti gradu. Zdajci začuje, da nekdo igra na gosli. Postojí in posluša. — — — Kaj je vender temu neznanemu možu? Telo se mu trese in

rokó pritiska na burno srcé, kot bi ga hotel umiriti. Da, da! neka čudna slutnja se ga je polastila.

„Moj Bog! je li res? Je li mogoče? Ravno tista pesmica je to, katero je moj sinek najrajše igral!“ govoril je poluglasno.

Tja po tihi noči so doneli premili glasovi. Ravno tista pesmica je bila, katero je Božidar pod hrastom sviral, ko je k njemu prijezdil grof. Ko je končal, ploskali so mu ter klicali: „Prav lepo, krasno!“ — Neznani mož stal pa je tam na stezi. Neprestano zré proti razsvitljenim grajskim oknom. Zdajci se strese. Proti nebesom povzdigne svoje oči ter sklene svoje roké moléč: „Stvarnik moj in njegov! Ti vidiš mojo togo in mojo žalost; Ti vidiš, da nimam miru ne po noči ne po dnevi. Privedi me kmalu k njemu, k njemu . . . .“

Po teh besedah je hitel proti gradu. Tam sreča praznično oblečenega služabnika. Vpraša ga: „Kdo je sviral na gosli?“

„Gospod Božidar!“ odgovorí ter sumljivim pogledom meri prišleca.

„Kdo je gospod Božidar?“ vpraša s trepetajočim glasom tujec.

„To so naš mladi gospod.“

„Kaj je denes tukaj, da ste takó veseli?“

„Gospod Božidar so ravno denes dopolnili dvajseto leto in zató denašnji dan vsi praznujemo“, odgovorí služabnik.

„Res je, res! Ravno denes dvajset let! Božidar je gospod, velik gospod in jaz pa — — siromak, prosjak! Bo me li hotel spoznati?“ Tako je tiho govoril mož. Na to se obrne k služabniku, rekoč: „Vprašajte milostivo gospôdo, bi jim li ne bilo ljubo, ko bi jim jaz kàj na harpe zasviral?“

Služabnik odide ter se vrne z odgovorom, naj mož gre h gospôdi. Nasproti mu pride grof. Ker je videl moža slabo oblečenega, ne reče mu v sobo stopiti h gospôdi, nego v pred-sobi je moral ostati. Svoje prste položi na harpine strune ter začnè brenkati ravno tisto pesmico, katero je malo poprej Božidar na gosli sviral. Gospôda je prišla iz sobe, da bi slišala tó godbo. Najzadnjiši je bil Božidar. Srcé mu je strepetalo od neznane radosti, ko sliši znano pesem iz svoje domačije. Hotel je skočiti k neznanemu možu, a ni se mogel ganiti z mesta. Vzбудé se mu vsi spomini na domačo vas, na zeleno trato, na ljubega očeta. V duhu se pomakne nazaj v svoja mladostna leta.

Neznani mož je ravno takó stal, da mu Božidar ni mogel v obraz videti. „Oj ko -bi

to moj oče bili!“ Ta misel mu zdajci šine v glavo.

Zdaj tujec končá. Jeden trenotek so bili vsi tiho strmenja, takó milo je mož brenkal. V tem hipu vzdigne svojo glavo ter pogleda po gospódi. Zdaj mu je zrl Božidar v obraz.

„Oče, moj oče!“ vzklikne glasno mladenič, prihití k tujcu ter se ga oklene krog vratu.

Stresel se je pri téh besedah mož. Njegóv glas je velicega veselja trepetal, rekoč: „Božidar, Božidar!“ — — — — —

Vsi so se temu čudili, ker niso znali, kaj to pomeni, samó grof je takoj znal. Božidar se ni sramoval svojega očeta. Pred vso gospódo ga je objel ter ga poljubil na zarujavelo lice. „To so moj ljubljeni oče, katerih vže devet let nisem videl!“ pravil je gospódi. Tudi grof je objel očeta od veselja, saj se je tudi on z Božidarom radostil.

Sedli so k mizi. Ko se je oče okreščal z jedjo in pijačo, jeli so se razgovarjati. Božidar je zdaj prvi moral pripovedovati, kakó se je zgubil od očeta in kakó je prišel k grofu. Potem pa je njegov oče pravil, kako je iskal svojega sinú po Trstu. Grenko je bilo od tistega hipa njegovo življenje; to so potrjevali njegovi osiveli lasje. Sedàj pa je vendar našel svojega Božidara! —

IV.

Oče in sin sta ostala v gradu. Oče in grof sta mnogikrat hodila po sprehodih, pogovarjaje se o tem in unem. Tako je preteklo leto za letom.

Bilo je v jeseni, ko je grof legel v posteljo, s katere ni več vstal. Nevarna bolezen se ga je lotila. On sam je to sprevidel. Oče in Božidar sta čuvala ob njegovi postelji po noči ter ga tolažila.

„To me veseli, „dejal je večkrat bolnik, „da imam zdaj na konci svojega življenja dva zvesta prijatelja. Ko bi mi ne bil poslal mili Bog vaju, sedaj ne bi imel nobenega prijatelja pri sebi. Sam, čisto sam bi se ločil od tega sveta. Da, da! vsak človek potrebuje odkritosrčnega prijatelja!“

Zdravnik je vsak dan zahajal k bolniku. „Ni upanja!“ je rekel necega dné očetu.

Grof je postajal od dné do dné slabejši.

„Moje življenje bo kmalu končano,“ pravi grof neko jutro. „Denes vidim zadnjič vzhajati zlato solnce. Božidar, odpri mi okno in ti, oče, podloži mi glavo, da morem zreti na plano.“ Storila sta. „Glejta, glejta! vse vže rumení; velo listje pada z dreves na zemljo, in tudi jaz bom kmalu padel. Lastavice se zbirajo, da

odleté na topli jug, in tudi jaz se odpravljam na dalnjo, dalnjo pot.“

Očetu in sinu so blestele solzé v očéh, ko slišita grofa tako govoriti. Zdaj se k njima obrne, rekši: „Čemu se solzita? Radujta se raje; saj bom kmalu rešen vseh zemeljskih skrbí. Tam gori pri nebeškem Očetu, tam je naš pravi dom. — — — Jedno samo željo še imam. Saj mi je ne bosta odbila. Oče, vzàmi svoje harpe in ti, Božidar, svoje gosli! Jedenkrat še bi rad slišal tisto milokrasno pesmico iz vajine domačije, katera je mene privédla k Božidaru in tebe, oče, k svojemu sinu. Rad še bi jo zadnjikrat slišal, predno se ločim od zemlje!“

Rada in čeravno s teškim srcem izpolnita svojemu dobrotniku zadnjo željo. Žalost jima je zalivala srcé, ko sta svirala. Mileje so sedàj doneli glasôvi strun z mladenčevih gosli. Veselje in neka nadzemeljska radost prikazala se je na smrtnobledem obličji bolnika. In ko so najlepše in najkrasneje doneli glasôvi, zaprl je grof svoje oči, zaspal je in — ni se več prebudil.

Oče in sin sta nehala. „Večno je zaspal najin dobrotnik,“ reče oče. Močno je vztrepetal Božidar; tja k postelji je pokleknil poljubéč mrzlo rokó mrliča. — — — — —

Po grofovem pogrebu so odprli oporoko. Pokojni grof nobenega svojih služabnikov ni pozabil; tudi revnim je sporočil precejšno svoto denarja. Lastnikom vsega premoženja pa je postavil — očeta in Božidara. — —

Tudi Božidarov oče je jel od dné do dné bolj slabeti. „Sedaj rad umrjem, ko vidim tebe, Božidar, srečnega.“ Tako je mnogokrat pravil svojemu sinu, ki si je prizadeval, odvrniti očetu take tožne misli.

Oče je resnico govóril. Tri leta po grofovi smrti legel je tudi on k počitku v mrzli grob. Britko je žaloval Božidar ob grobih, kjer počivata grof in oče. —

Ako te kedáj, mladi čitatelj, privêde pot tja k Savi k tistemu gradu, videl boš tamkaj krepkega moža v najlepših letih. Po okolici in še dalje sloví njegôvo dobrotljivo srcé.

Kazalo.

	Stran
Materino okó	3
Mati	5
Hrômi Jurij	7
Petričev Blažek	14
Stanko	20
Na sveti večer	55
Sestri	64
Božidar	75

J. KRAJEC,

tiskarna in knjigarna v Novomestu

ima v vedni zalogi

TISKOVINE

za župnije, cerkev in šolo,

vse znamenitnejše

knjige slovenske literature po izvirni ceni.

Naročujejo se pri njem

raznovrstne knjige in časopisi.

Iz lastne zaloge priporoča sledeče knjige :

Spisi Krištofa Šmida.

(Do zdaj šest zvezkov.)

I. zvezek :

Ljudevit Hrastar. — Golobček.

Poslovenil P. H. Sattner. Mehko 30, trdo 40 in
posebno lično v platno vezan 70 kr.

II. zvezek:

Jozafat, kraljevi sin Indije.

Poslovenil P. Fl. Hrovat. Cena kakor I. zvez.

III. zvezek:

Pridni Janezek in hudobni Mihec.

Poslovenil P. Fl. Hrovat. Mehko 40, trdo 50
in posebno lično v platno vezan 80 kr.

IV. zvezek:

Kanarček, Kresnica, Kapelica v gojzdu.

Posl. P. H. Sattner. Mehko vezan 20, trdo 30 kr.

V. zvezek:

Slavček, Nema deklica.

Poslovenil P. Fl. Hrovat. (Cena kakor IV. zvez.)

IV. in V. zvezek vkup posebno lično
v platno vezana 80 kr.

VI. zvezek:

Ferdinand.

Poslovenil P. Fl. Hrovat. Mehko 30, trdo 40 in
posebno lično v platno vezan 70 kr.

Tisec in ena noč.

(S podobami.) Izhaja v snopičih po 20, po pošti 22 kr.

Do zdaj izšlo je 35 snopičev.

**Slovani v iztočni Pustriški dolini
na Tirolskem.**

Zgodovinski spis. Cena 30 kr.

Kunovci v Bosni.

Nova pesem s podobami. Cena 12 kr.

Cerkvene pesmi.

Op. I.: Mašne, Marijine in Sv. Rešnjega Telesa.
Za mešan zbor. Op. II.: V čast Sv. Rešnjemu
Telesu. Za mešan zbor. Vglasbil P. H. Sattner.
Cena Op. I. 50 kr. — Op. II. 80 kr.

Glasi s Primorja.

Vglasbil Avg. Leban. Cena 1 gld.

Zakon in žena.

Poučni spis Cena 30 kr.

Valvasor, Ehre des Herzogthums Krain

80 Lieferungen à 50 kr.

Valvasor, das Herzogthum Kärnten.

15 Hefte à 60 kr.

Maria Theresia und das Land Krain.

Dem Volke erzählt von P. v. Radics.
Broschirt 80 kr.

Rundschau vom Oswaldiberge bei Villach-Landskron.

Aufgenommen von Dr. Fritz Pichler.
Touristenkarte, 80 kr.

Wandkalender.

Aufgespannt mit Metall-Aufhänger.

Viseča pratika.

Prilepljena z obešalom od kovine.

Narodna biblioteka.

Do sedaj so izšla le-ta dela:

Serijska I.

1. snop. : Čbelica, I. buk. Kastelic.
2. " " II. " "
3. " " III. " "
4. " V gorskem zakotji, povest, Koder.
5. " Čbelica, IV. bukvice, Kastelic.
6. " " V. " "
7. " Krvna osveta, povest, Mirovčkov.
- 8, 9. " Nesrečnica, povest, posl. I. P.
10. " Koliščina in stepe, posl. Cegnar.

Serijska II.

11. " Za kruhom, povest, posl. Miklavec.
  12. " Spisi Andrejčkovega Jožeta, I.
  - 13, 14. Babica, I., poslov. Fr. Cegnar.
  - 15, 16. " II., " " "
  17. " Senilija, poslov. A. Hudovernik.
  18. " Spisi Andrejčkov. Jožeta, II.
-